

Nr 128

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1955.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till *dels* lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering *dels ock* lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn samt att

bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt gällande bestämmelser utgår folkpension — fränsett kommunalt bostadstillägg — med följande årsbelopp, nämligen a) ålderspension för ogift med ett grundbelopp å 1 000 kronor samt åtta indextillägg å vardera 50 kronor ävensom s. k. standardförhöjning enligt 1953 års lag om höjning av folkpensioner m. m. å 400 kronor eller med sammanlagt 1 800 kronor; b) ålderspension för envar av två pensionsberättigade makar med ett grundbelopp å 800 kronor, åtta indextillägg å vardera 40 kronor och standardförhöjning å 320 kronor eller med sammanlagt 1 440 kronor; c) invalidpension och sjukbidrag med samma belopp som ålderspension, dock att

av grundbeloppet i detta fall 200 kronor utgör grundpension och resten tilläggs pension; samt d) änkepension och hustrutillägg med ett grundbelopp å 600 kronor, åtta indextillägg å vardera 30 kronor och standardförhöjning å 240 kronor eller med sammanlagt 1 080 kronor. Bidrag enligt 1947 års lag om bidrag till änkor och änklingar med barn utgår med belopp som under d) nämnts.

I propositionen föreslås, att änkepension, hustrutillägg och bidrag till änkor och änklingar med barn skall höjas till belopp som nämnts under b) ovan. Vidare föreslås, att i samtliga fall i grundbeloppet resp. tilläggs pensionen skall inarbetas sex av de åtta indextilläggen ävensom standardförhöjningen. I samband därmed föreslås vissa tekniska ändringar i folkpensioneringslagens indexreglering.

Rörande änkepension och hustrutillägg föreslås vidare viss uppmjukning av kravet på fem års äktenskap för rätt till förmån; och i fråga om bidragen till änkor och änklingar med barn förordas, att åldersgränsen för barn, som bidragstagaren skall ha under sin vårdnad för rätt till bidrag, höjes från tio till tolv år.

Den del av folkpensionen som, då pensionsberättigad är intagen bl. a. å ålderdomshem, enligt folkpensioneringslagen alltid skall tillhandahållas honom för personligt bruk föreslås höjd från 200 till 360 kronor om året.

Slutligen föreslås, att i folkpensioneringslagen intages en bestämmelse om rätt för Kungl. Maj:t att maximera kommunalt bostadstillägg för den som är bosatt i ålderdomshem eller därmed likställt hem.

Ändringarna avses skola träda i kraft i sistnämnda avseende den 1 juli 1955 och i övrigt den 1 januari 1956.

Förslaget beräknas medföra en årlig kostnadsökning av omkring 13 milj. kronor, såvitt angår änkepensioner och hustrutillägg, och omkring 2,4 milj. kronor vad angår bidrag till änkor och änklingar med barn. Av dessa merkostnader beräknas omkring 7,2 resp. 1,4 milj. kronor komma att belöpa på statsverket och resten på kommunerna.

För budgetåret 1955/56 äskas anslag dels till Bidrag till folkpensioner m. m. med 1 365 milj. kronor och dels till Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn m. m. med 12,3 milj. kronor.

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431)
om folkpensionering

Härigenom förordnas, att 3 § 4 mom., 4 §, 5 §, 6 § 2 och 3 mom., 7 §, 9 § och 18 § 2 mom. lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

3 §.

4 mom. Änka, som *vid mannens frånfälle* fyllt femtiofem år och varit gift med honom minst fem år, äger, såframt hon ej eljest åtnjuter folkpension, rätt till folkpension i form av *änkepension*. Ingår hon nytt äktenskap, upphör rätten till änkepension.

Till änka, som fyllt femtiofem år, må, *om hon uppnått denna ålder under samma kalenderår som det, varunder mannen avlidit, eller när eljest* särskilda skäl föranleda därtill, änkepension utgå, *oaktat* hon *vid mannens frånfälle* ej fyllt femtiofem år.

4 mom. Änka, som fyllt femtiofem år, äger, *om hon uppnått denna ålder senast under det kalenderår, varunder mannen avlidit,* och varit gift med honom minst fem år, rätt till folkpension i form av *änkepension*, såframt hon ej eljest åtnjuter folkpension. Ingår hon nytt äktenskap, upphör rätten till änkepension.

Till änka, som fyllt femtiofem år, må, när särskilda skäl föranleda därtill, änkepension utgå, *även om hon uppnått denna ålder efter det kalenderår, varunder mannen avlidit, eller varit gift med honom kortare tid än fem år.*

4 §.

1 mom. Till envar som är berättigad till ålderspension utgår *allmän ålderspension*. Allmän ålderspension utgör, där ej annat föl-

1 mom. Till envar som är berättigad till ålderspension utgår *allmän ålderspension*. Allmän ålderspension utgör, där ej annat föl-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 3 § 4 mom. SFS 1948: 732, beträffande 4—7 §§ och 18 § SFS 1952: 396 samt beträffande 9 § SFS 1954: 134.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

jer av vad nedan sägs, för år räknat för gift pensionsberättigad, vars make jämväl åtnjuter *folkpension* eller till vars hustru i 5 § omförmält hustrutillägg utgår, 800 kronor samt för annan pensionsberättigad 1 000 kronor.

jer av vad nedan sägs, för år räknat för gift pensionsberättigad, vars make jämväl åtnjuter *ålderspension eller tilläggs pension* eller till vars hustru i 5 § omförmält hustrutillägg utgår, 1 360 kronor, för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter enbart *grundpension*, 1 500 kronor samt för annan pensionsberättigad 1 700 kronor.

2 mom. Till envar ----- om året.

Jämte grundpension utgår, där ej annat följer av vad nedan sägs, till läggspension med 600 kronor om året till gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, samt 800 kronor till annan pensionsberättigad.

Jämte grundpension utgår, där ej annat följer av vad nedan sägs, till läggspension med 1 160 kronor om året till gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, samt 1 500 kronor till annan pensionsberättigad.

3 mom. Änkepension utgör, där ej annat följer av vad nedan sägs, 600 kronor om året.

3 mom. Änkepension utgör, där ej annat följer av vad nedan sägs, 1 360 kronor om året.

5 §.

Till pensionsberättigads hustru, som själv ej åtnjuter folkpension, utgår hustrutillägg, därest hustrun fyllt sextio år och makarna varit gifta minst fem år. När särskilda skäl därtill föranleda, må hustrutillägg utgå, oaktat hustrun ej fyllt sextio år. Hustrutillägg utgör, där ej annat följer av vad nedan sägs, 600 kronor om året. Hustrutillägg utgår endast om det överstiger belopp, varmed mannens folkpension skall minskas, då hustrutillägg beviljas.

Till pensionsberättigads hustru, som själv ej åtnjuter folkpension, utgår hustrutillägg, därest hustrun fyllt sextio år och makarna varit gifta minst fem år. När särskilda skäl därtill föranleda, må hustrutillägg utgå, oaktat hustrun ej fyllt sextio år eller makarna varit gifta kortare tid än fem år. Hustrutillägg utgör, där ej annat följer av vad nedan sägs, 1 360 kronor om året. Hustrutillägg utgår endast om det överstiger belopp, varmed mannens folkpension skall minskas, då hustrutillägg beviljas.

6 §.

2 mom. Enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, verkställer socialstyrelsen beräkning av förhållandet mellan *de all-*

2 mom. Enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen, verkställer socialstyrelsen beräkning av förhållandet mellan *det all-*

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

männa levnadskostnaderna under varje kvartals sista månad och levnadskostnaderna i juni 1946. På grundval härav fastställer Konungen senast den 22 i nästpåföljande kvartals första månad det procenttal (pensionspristalet), som utmärker angivna förhållande. Sålunda fastställt pensionspristal skall gälla från och med månaden närmast efter den, varunder det fastställts, till och med den månad, då nytt pensionspristal fastställles.

3 mom. För varje hel mångfald av fem, varmed pensionspristalet överstiger 100, utgör indextillägget för år räknat

30 kronor för änkepensionsberättigad och för hustru, som uppbär hustrutillägg,

40 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension eller tilläggspension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, samt

50 kronor för annan pensionsberättigad.

Där pensionspristalet, efter att ha stigit med hel mångfald av fem, åter nedgår, skall indextillägget utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av fem.

männa prisläget under varje månad och prisläget i december 1951. På grundval härav fastställer Konungen senast den 5 i andra månaden efter den, som beräkningen avser, det procenttal (pensionspristalet), som utmärker angivna förhållande. Sålunda fastställt pensionspristal skall gälla under tredje månaden efter den, som beräkningen avser.

3 mom. För varje hel mångfald av tre, varmed pensionspristalet överstiger 100, utgör indextillägget för år räknat

40 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension eller tilläggspension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, ävensom för änkepensionsberättigad och för hustru, som uppbär hustrutillägg, samt

50 kronor för annan pensionsberättigad.

Där pensionspristalet, efter att ha stigit med hel mångfald av tre, åter nedgår, skall indextillägget utgå efter oförändrade grunder, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av tre.

7 §.

Där kommun — — — såsom folkpension.

Kommunalt bostadstillägg utgår enligt de grunder kommunen bestämmer. Avvikelse från vad nedan i 8 och 13 §§ stadgas må dock icke äga rum och ej heller må för rätt

Kommunalt bostadstillägg utgår enligt de grunder kommunen bestämmer. Avvikelse från vad nedan i 8 och 13 §§ stadgas må dock icke äga rum och må för rätt till kommu-

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

till kommunalt bostadstillägg fordras viss tids bosättning inom kommunen eller uppställas annat därmed jämförligt villkor.

nalt bostadstillägg *ej* fordras viss tids bosättning inom kommunen eller uppställas annat därmed jämförligt villkor; *ej heller må, om Konungen så föreskriver, för pensionsberättigad, som är bosatt i ålderdomshem eller därmed likställt hem, utgå högre kommunalt bostadstillägg än som följer av sådan föreskrift.*

Om kommuns — — — ofördröjligen underrättas.

9 §.

Har gift pensionsberättigad, vars make *ej* åtnjuter folkpension, före sextio års ålder blivit helt oförmögen till arbete, må, där särskilda skäl därtill föranleda, utan hinder av vad i 8 § är stadgat tilläggspension tillerkännas honom med, bortsett från indextillägg, högst 400 kronor om året. Sådan förmån må utgå även om folkpension sedermera tillerkännes den pensionsberättigades make, dock endast i den mån makarnas sammanlagda pensionsförmåner icke därigenom komma att överstiga beloppet av den tidigare utgående folkpensionen.

Har gift pensionsberättigad, vars make *ej* åtnjuter folkpension, före sextio års ålder blivit helt oförmögen till arbete, må, där särskilda skäl därtill föranleda, utan hinder av vad i 8 § är stadgat tilläggspension tillerkännas honom med, bortsett från indextillägg, högst 1 100 kronor om året. Sådan förmån må utgå även om folkpension sedermera tillerkännes den pensionsberättigades make, dock endast i den mån makarnas sammanlagda pensionsförmåner icke därigenom komma att överstiga beloppet av den tidigare utgående folkpensionen.

Vad nu — — — — — 10 §.

18 §.

2 mom. För tid, under vilken pensionsberättigad är intagen å fattigvårdssamhälle tillhörig anstalt eller mot avgift, som av fattigvårdssamhälle erlägges, åtnjuter vård eller försörjning å annan anstalt, äger fattigvårdssamhället uppbära honom tillkommande folkpension samt därav tillgodogöra sig i förra fallet kostnaderna för vården eller försörjningen och i senare fallet utgiven dagavgift och annan vårdkostnad; dock skall fattigvårdssamhället vara skyldigt att

2 mom. För tid, under vilken pensionsberättigad är intagen å fattigvårdssamhälle tillhörig anstalt eller mot avgift, som av fattigvårdssamhälle erlägges, åtnjuter vård eller försörjning å annan anstalt, äger fattigvårdssamhället uppbära honom tillkommande folkpension samt därav tillgodogöra sig i förra fallet kostnaderna för vården eller försörjningen och i senare fallet utgiven dagavgift och annan vårdkostnad; dock skall fattigvårdssamhället vara skyldigt

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

av pensionsbeloppet månatligen tillhandahålla den pensionsberättigade 16 kronor och därutöver för december månad 8 kronor eller, där den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd ej kan begagna sig av kontanta medel, använda motsvarande belopp för ökande av hans trivsel eller eljest till hans personliga nytta. Lag samma vare, då fattigvårdssamhälle haft kostnader för vård av pensionsberättigad under sådana omständigheter, att samhället är berättigat till ersättning jämlikt 40 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

Vad här — — — av barnavårdsnämnd.

att av pensionsbeloppet månatligen tillhandahålla den pensionsberättigade 30 kronor eller, där den pensionsberättigade på grund av sitt tillstånd ej kan begagna sig av kontanta medel, använda motsvarande belopp för ökande av hans trivsel eller eljest till hans personliga nytta. Lag samma vare, då fattigvårdssamhälle haft kostnader för vård av pensionsberättigad under sådana omständigheter, att samhället är berättigat till ersättning jämlikt 40 § 3 mom. i lagen den 14 juni 1918 om fattigvården.

Denna lag träder i kraft såvitt angår 7 § i dess nya lydelse den 1 juli 1955 och i övrigt den 1 januari 1956, då lagen den 20 mars 1953 (nr 104) om höjning av folkpensioner m. m. skall upphöra att gälla.

Pensionsstyrelsen har att, utan särskild ansökan därom, omräkna vid utgången av år 1955 utgående änkepension och hustrutillägg i enlighet med bestämmelserna i denna lag.

F ö r s l a g
till
L a g
angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag
till änkor och änklingar med barn

Härigenom förordnas, att lagen den 26 juli 1947 om bidrag till änkor och änklingar med barn¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har änka eller änkling under sin vårdnad barn i äktenskapet med den avlidne maken eller annat barn, vilket vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem, och har barnet icke fyllt *tio* år, äger vårdnadshavaren, under förutsättning att han stadigvarande bor tillsammans med barnet, av allmänna medel för egen del erhålla bidrag i enlighet med vad nedan stadgas.

Har änka eller änkling under sin vårdnad barn i äktenskapet med den avlidne maken eller annat barn, vilket vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem, och har barnet icke fyllt *tolv* år, äger vårdnadshavaren, under förutsättning att han stadigvarande bor tillsammans med barnet, av allmänna medel för egen del erhålla bidrag i enlighet med vad nedan stadgas.

Rätt till — — — — — till bidrag.

Bidraget utgår — — — — — denna lag.

Vårdnadshavare, som — — — med vårdnadshavaren.

Vid tillämpningen — — — mellan makarna.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956; och skall härvid vad som är stadgat i andra stycket i övergångsbestämmelserna till lagen denna dag (nr) angående ändring i lagen om folkpensionering äga motsvarande tillämpning såvitt angår bidrag enligt denna lag.

¹ Senaste lydelse se SFS 1952: 398.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 18
februari 1955.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *höjning av folkpensioneringens änkepensioner och hustrutillägg m. m.* samt anför.

I årets statsverksproposition (V ht p. 93 och 96) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1955/56 beräkna dels till Bidrag till folkpensioner m. m. ett förslagsanslag av 1 365 000 000 kronor och dels till Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn m. m. ett förslagsanslag av 11 900 000 kronor. I samband därmed nämnde jag, att jag hade för avsikt att förorda vissa ändringar i folkpensioneringslagstiftningen, avseende bl. a. en förbättring av änkepensioner och hustrutillägg.

Jag anhåller nu att få upptaga denna fråga till behandling.

Översikt över gällande bestämmelser

Lagen den 29 juni 1946 om folkpensionering (nr 431; ändr. 221/1947, 527/1947, 732/1948, 264/1950, 157/1951, 332/1951, 396/1952, 291/1953 och 134/1954) skiljer mellan å ena sidan ålderspension, som utgår efter det den pensionsberättigade fyllt 67 år, samt å andra sidan invalidpension, sjukbidrag och änkepension, vilka förmåner utgår för tid dessförinnan.

Ålderspension utgöres i första hand av allmän ålderspension. Denna förmån är till storleken oberoende av vederbörandes inkomst och förmögenhet. Den utgör enligt folkpensioneringslagen för gift pensionsberättigad, vars make jämväl åtnjuter folkpension eller till vars hustru utgår hustrutillägg, 800 kronor, och för annan pensionsberättigad 1 000 kronor, allt för år räknat. Genom *lagen den 20 mars 1953 (nr 104) om höjning av folkpensioner m. m.* har den allmänna ålderspensionen höjts med 320 kronor om året, alltså till 1 120 kronor, för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension eller tilläggs pension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, samt med 400 kronor om året för annan pensionsberättigad, alltså till 1 200 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter enbart grundpen-

sion, och till 1 400 kronor för förut ej nämnd till ålderspension berättigad person.

I n v a l i d p e n s i o n eller sjukbidrag utgår till den vars arbetsförmåga är på visst sätt nedsatt samt utgöres av dels grundpension om 200 kronor per år och dels tilläggspension om högst 600 kronor per år för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter folkpension eller uppbär hustrutillägg, och högst 800 kronor om året för annan pensionsberättigad. Till tilläggspensionen kommer enligt 1953 års lag standardförhöjning med högst 320 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension eller tilläggspension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, och högst 400 kronor för annan pensionsberättigad, allt för år räknat. Grundpensionen utgår utan hänsyn till vederbörandes inkomst och förmögenhet, medan tilläggspensionen är inkomstprövad.

Ä n k e p e n s i o n utgår till änka, som vid mannens frånfalle fyllt 55 år och varit gift med honom minst fem år. Till änka som fyllt 55 år kan, om hon uppnått denna ålder under samma kalenderår som det, varunder mannen avlidit, eller när eljest särskilda skäl föranleder därtill, änkepension utgå, oaktat hon vid mannens frånfalle ej fyllt 55 år. Änkepension utgår efter inkomstprövning med högst 600 kronor om året, vartill kommer förutnämnda standardförhöjning med högst 240 kronor per år. Änkepension tillkommer ej änka, som åtnjuter folkpension i annan form. Ingår änka nytt äktenskap, upphör hennes rätt till änkepension.

H u s t r u t i l l ä g g utgår till pensionsberättigad gift mans hustru, därest hon fyllt 60 år och makarna varit gifta minst fem år. När särskilda skäl föranleder därtill, kan hustrutillägg utgå, oaktat hustrun ej fyllt 60 år. Hustrutillägget utgör högst 600 kronor om året, vartill kommer standardförhöjning med högst 240 kronor om året. Hustrutillägget är i sin helhet inkomstprövat. Hustrutillägg utgår inte till hustru, som själv åtnjuter folkpension, och utgår endast om det överstiger belopp, varmed mannens pension minskas, när hustrutillägg beviljas.

Vid folkpensioneringslagens tillämpning kan, när särskilda skäl föranleder därtill, gift pensionsberättigad anses såsom ogift ävensom ogift pensionsberättigad, som sedan avsevärd tid sammanlever med annan under äktenskapsliknande förhållanden, anses såsom gift med denne.

De angivna folkpensionsförmånerna höjes i förekommande fall med indextillägg, kommunalt bostadstillägg, blindtillägg och vårdtillägg.

I fråga om **i n d e x t i l l ä g g** gäller, att socialstyrelsen har att verkställa beräkning av förhållandet mellan de allmänna levnadskostnaderna under varje kvartals sista månad och levnadskostnaderna i juni 1946. På grundval härav fastställer Kungl. Maj:t senast den 22 i nästpåföljande kvartals första månad det procenttal (pensionspristalet), som utmärker angivna förhållande. Sålunda fastställt pensionspristal skall gälla från och med månaden närmast efter den, varunder det fastställdes, till och med den månad, då nytt pensionspristal fastställs. För varje hel mångfald av fem, varmed pensionspristalet överstiger 100, utgör indextillägget för år räknat 30 kronor för änkepensionsberättigad och för hustru, som uppbär hustru-

tillägg, 40 kronor för gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter ålderspension eller tilläggspension eller vars hustru uppbär hustrutillägg, samt 50 kronor för annan pensionsberättigad. Pensionspristalet för månaderna augusti—oktober 1954 utgjorde 140, vilket föranledde åtta indextillägg, men nedgick därefter till 139 och har senast genom kungörelse den 21 januari 1955 (nr 7) fastställts till 139 även för månaderna februari—april 1955. Denna sänkning av indextalet påverkade dock ej indextilläggens antal. Enligt gällande bestämmelser skall nämligen, då pensionspristalet nedgår, indextillägget utgå oförändrat, så länge pensionspristalet överstiger närmast lägre hela mångfald av fem. F. n. utgår sålunda alltså åtta indextillägg, tillhoppa uppgående till samma belopp som standardförhöjningen.

Varje kommun äger besluta, att kommunalt bostadstillägg skall utgå i kommunen, och äger därvid bestämma tilläggets storlek samt grunderna i övrigt för beräkningen av tillägget. I sistnämnda avseende gäller dock vissa begränsningar, innebärande att inkomstprövning av tillägget skall ske enligt folkpensioneringslagens regler och att för rätt till tillägget ej får krävas viss tids bosättning i kommunen eller uppställas därmed jämförligt villkor. Vidare märkes, att i samband med att de kommunala bostadstilläggen den 1 januari 1954 avlöste de förutvarande statliga bostadstilläggen och av kommunerna beslutade särskilda bostadstilläggen infördes ett stadgande av innebörd att den som vid utgången av år 1953 åtnjöt statligt bostadstillägg skulle för tiden därefter åtnjuta kommunalt bostadstillägg med minst det belopp, varmed statligt bostadstillägg skulle ha utgått, om bestämmelserna därom alltså varit gällande.

Utöver invalidpension eller ålderspension utgår i vissa fall blindtillägg till den som är blind eller vårdtillägg till den som eljest är ur stånd att reda sig själv och på grund härav är i behov av ständig tillsyn och vård. Tilläggen utgör 1 000 kronor om året och är till storleken oberoende av vederbörandes inkomst och förmögenhet.

I det föregående har angivits, att vissa folkpensionsförmåner är beroende av inkomstprövning. Tilläggspension, änkepension, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg minskas nämligen med en tredjedel av den del av ogift pensionsberättigads årsinkomst, som ligger mellan 1 000 och 1 400 kronor och med två tredjedelar av inkomst därutöver. För gift pensionsberättigad är motsvarande gränobelopp 750 resp. 1 050 kronor. Rörande beräkningen av vederbörandes årsinkomst må här endast nämnas, att folkpension ej räknas såsom inkomst, att förmögenhet överstigande 10 000 kronor (för gift pensionsberättigad 7 500 kronor) medför viss höjning av årsinkomsten samt att gift pensionssökandes årsinkomst och förmögenhet anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst resp. förmögenhet.

Folkpensionsförmånerna kompletteras med vissa andra förmåner, bland dem de s. k. änke- och änklingsbidragen, varom bestämmelser finnes i lagen den 26 juli 1947 om bidrag till änkor och änklingar med barn (nr 531; ändr. 265/1950, 158/1951 och 398/1952). Enligt denna lag äger änka eller änklings, som under sin vårdnad har barn i äktenskapet med den avlidne maken eller annat barn, som vid makens död stadigvarande vista-

des i makarnas hem, erhålla bidrag av allmänna medel för egen del. Bidrag utgår dock endast under förutsättning, att barnet icke fyllt tio år och att vårdnadshavaren stadigvarande bor tillsammans med barnet. Rätt till änke- och änklingsbidrag föreligger icke om vårdnadshavaren åtnjuter folkpension samt upphör om vederbörande ingår nytt äktenskap. Bidraget utgår med belopp motsvarande änkepension enligt lagen om folkpensionering. Vidare ökas bidraget med standardförhöjning och indextillägg med samma belopp som när änkepension utgår. Kommun kan besluta att till bidragsberättigad skall utgå kommunalt bostadstillägg. Beträffande bidraget gäller i övrigt i tillämpliga delar vad i folkpensioneringslagen stadgas om änkepension, indextillägg och kommunalt bostadstillägg.

Kostnaderna för folkpensionerna bestrides av staten med kommunalt bidrag till inkomstprövade förmåner och vårdtillägg. Kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna regleras genom *lagen den 30 juni 1947 om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen* (nr 398; ändr. 266/1950, 159/1951, 397/1952 och 135/1954). Enligt denna lag skall kommun för varje kalenderår bidraga till kostnaderna för sådana inkomstprövade förmåner utom kommunala bostadstillägg, som under året utbetalats till inom kommunen mantalsskrivna pensionsberättigade, med en andel som motsvarar 3/20 procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, dock högst med 3/5 av kostnaden. Beträffande kostnaderna för kommunala bostadstillägg gäller motsvarande, dock att procentsatsen här i stället är 1/5 procent och att även en minimigräns satts för kommunens delaktighet i kostnaden, nämligen lägst en fjärdedel. Allmän ålderspension jämte indextillägg därå ävensom grundpension samt blindtillägg bekostas helt av staten. Vad nu sagts gäller även standardförhöjning å allmän ålderspension.

En annan bidragsform, som i detta sammanhang bör något beröras, är de s ä r s k i l d a b a r n b i d r a g e n. Bestämmelserna härom återfinnes i *lagen den 26 juli 1947 om särskilda barnbidrag till änkers och invaliders m. fl. barn* (nr 530; ändr. 399/1952, 105/1953 och 69/1954). De bidragsberättigade barnen kan med hänsyn till förutsättningarna för bidrags erhållande och inkomstprövningen av bidragen indelas i två huvudgrupper. Den ena gruppen omfattar dels barn, vars föräldrar avlidit, och dels barn, vars fader eller moder avlidit, därest vårdnaden om barnet överflyttats till särskilt förordnad förmyndare och barnet ej stadigvarande bor tillsammans med den efterlevande av föräldrarna (5 §). Den andra gruppen avser dels barn, vars fader avlidit eller är folkpensionär, dels barn, vars moder åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag från folkpensioneringen, därest föräldrarna ej sammanlever och modern har vårdnaden om eller stadigvarande bor tillsammans med barnet, dels barn vars moder är gift med annan än barnets fader, då styvfadern åtnjuter folkpension samt modern har vårdnaden om eller stadigvarande bor tillsammans med barnet, och dels barn utom äktenskap, beträffande vilket faderskapet ej fastställts och som fyllt tre år (6 §). Bidragen utgör högst 600 kronor per barn och år och utgår t. o. m. den må-

nad, varunder barnet fyller 16 år. Här må anmärkas, att bidragens maximumbelopp intill den 1 juli 1953 utgjorde 420 kronor för den förra och 250 kronor för den senare gruppen av barn, allt för år räknat.

Bidrag i de i 5 § avsedda fallen utgår ej eller nedsättes efter vad som finnes skäligt, om barnet har egen inkomst, som ej härrör från barnets eget arbete och som helt eller i mera väsentlig mån kan anses täcka kostnaden för barnets uppehälle eller uppfostran. I de i 6 § avsedda fallen reduceras bidraget med hänsyn till både barnets och försörjarens inkomst. Barnets egen arbetsinkomst inverkar dock ej på bidragets storlek, men underhållsbidrag och bidragsförskott avdrages i sin helhet å barnbidraget. Motsvarande gäller beträffande annan barnets inkomst, dock att ett belopp om 200 kronor om året här är avdragsfritt. Beträffande inverkan av försörjarens inkomst gäller olika regler beroende på huruvida försörjaren är eller med lägre inkomst skulle varit berättigad till folkpensionsförmån resp. änke- och änklingsbidrag eller ej. I förra fallet tillämpas folkpensioneringslagens avdragsregler, dock att hänsyn toges till försörjarens inkomst blott i vad den överstiger belopp, som föranleder helt bortfall av inkomstprövad folkpensionsförmån eller änke- och änklingsbidrag. I det senare fallet minskas barnbidraget med en tredjedel av den del av försörjarens årsinkomst, som ligger mellan 2 400 och 3 300 kronor om året och med två tredjedelar av inkomst därutöver; för gift försörjare, som sammanlever med sin make, är motsvarande gränobelopp 3 000 resp. 4 200 kronor, varvid avses makarnas sammanlagda årsinkomst.

Kommunerna bidrager till kostnaderna för de särskilda barnbidragen med en andel per kalenderår, som motsvarar $\frac{3}{20}$ procent för varje fullt tiotal skatteören per invånare i kommunen, dock högst med hälften av kostnaden.

Änkepensioneringskommitténs betänkande

I november 1952 avgav änkepensioneringskommittén¹ ett betänkande (SOU 1952: 36) angående stöd åt änkor och vissa andra ensamstående kvinnor m. m.

Kommittén har i betänkandet behandlat de ensamställda kvinnornas problem såväl i vad detta utgör ett arbetsförmedlings- och arbetsanskaffnings-spörsmål som i vad det är en fråga om att bereda dem ett rimligt uppehälle genom direkt ekonomiskt understöd. I förra avseendet har kommittén föreslagit olika åtgärder för inplacering i förvärvslivet av änkor och frånskilda m. fl. kvinnor, vilka under längre eller kortare tid varit borta från arbetsmarknaden men på grund av ändrade levnadsförhållanden åter söker sig dit. Kommitténs förslag i denna del — avseende bl. a. att de åtgärder, som vidlagits eller föreslagits för partiellt arbetsföra och s. k. civilskadade i form av arbetsförmedling, yrkesutbildning, omskolning, utbildningsbidrag och nä-

¹ Ledamöter i kommittén var dåvarande ledamöten av riksdagens andra kammare, fru Olivia Nordgren, tillika ordförande, samt ledamöterna av samma kammare fru Märta Boman, lantbrukaren G. V. K. Larson, redaktören Å. W. Olofsson och fru Ragnhild Sandström, dåvarande ledamöten av riksdagens första kammare N. A. Sjö samt rikstelefonisten Anna-Lisa Laghy.

ringshjälp, bör utvidgas att omfatta även nu berörda grupper av kvinnor — har redan varit föremål för behandling i samband med vissa arbetsmarknadsfrågor i årets statsverksproposition (V ht p. 52).

Vad angår frågan om ekonomiskt stöd till de ensamställda kvinnorna har kommittén föreslagit en förbättring av änkepensioner, änkebidrag, särskilda barnbidrag och bidragsförskott ävensom införande av en ny, för andra ensamstående kvinnor än änkor avsedd bidragsform som skulle sammanföras med änke- och änklingsbidragen under benämningen vårdnadsbidrag.

I fråga om änkepensionen föreslår kommittén en utvidgning av kretsen av de berättigade. Såsom huvudförutsättningar för rätt till änkepension uppställer kommittén, att änkan vid mannens död fyllt 50 år eller från mannens död tills hon uppnått sagda ålder haft vårdnaden om och stadigvarande eller med allenast tillfälliga avbrott sammanbott med barn, som ej fyllt tio år, ävensom att hon varit gift med den avlidne minst fem år. Under dessa förutsättningar skulle änkepension utgå automatiskt — frånsett inkomstprövning — till den som fyllt 55 år.

Kommittén bibehåller sålunda det nuvarande kravet på minst fem års äktenskap och kommittén hänvisar därvid till att huvudskälet för införande av änkepension åt vissa änkor varit, att dessa kvinnor oftast genom äktenskapet kommit att stå vid sidan av förvärvslivet och därför, om de uppnått högre ålder vid mannens död, i förhållande till ogifta kvinnor hade särskilt svårt att erhålla sin bärgning genom arbete. Uppenbarligen vore härvid äktenskapets varaktighet av utslagsgivande betydelse; den som varit gift endast en kort tid kunde i allmänhet ej anses vara i förhållande till ogifta kvinnor i samma ålder i mera avsevärd mån varaktigt handikappad på arbetsmarknaden.

Någon generell sänkning av den nuvarande änkepensionsåldern, som är 55 år, anser sig kommittén ej kunna förorda fränst av hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande kvinnor såvitt möjligt utnyttjar sin arbetskraft till förvärvsarbete.

Vad åter angår änkeåldern, dvs. den ålder änkan skall ha uppnått vid makens död för att vara pensionsberättigad, innebär kommitténs förslag en sänkning av den åldersgräns som nu gäller. Kommittén framhåller bl. a., att det ur rättvisesynpunkt ej kan anses lämpligt att såsom hittills skett draga gränsen mellan änkepensionsfallen utan och med skälighetsprövning vid så hög ålder som 55 år. För änkor med minderåriga barn vore det rimligt att i förevarande avseende jämställa tid, då änkan efter mannens frånfälle haft att draga försorg om barnen, med tid varunder hon levat i äktenskap. I sådana fall, då barnen ej kunde klara sig själva förrän änkan kommit upp i medelåldern, kunde det nämligen bereda henne stora svårigheter att erhålla stadigvarande arbete, eftersom hon komme så sent ut i förvärvslivet, eller att behålla ett sådant arbete, därest hon blivit i förtid utsliten genom att hon förenat skötseln av hem och barn med förvärvsarbete. För änkor med minderåriga barn torde dock den föreslagna regeln få ganska begränsad räckvidd, eftersom den endast finge aktualitet i de förhållandevis fåtaliga fallen, då kvinnor fött barn sedan de fyllt 40 år; å andra sidan vore det

här vanligen fråga om kvinnor, som fostrat flera barn och därför ej förrän vid relativt hög ålder hade tillfälle att ägna sin arbetskraft åt förvärvslivet.

Villkoret att änka skall ha sammanbott med barnet stadigvarande eller med allenast tillfälliga avbrott för att få tillgodoräkna tiden mellan mannens död och barnets tioårsdag har kommittén motiverat därmed, att modern eljest ej är genom barnet handikappad i fråga om möjligheterna att söka sig ett arbete. Vid bedömandet av om avbrott i samboendet skall anses såsom tillfälligt eller icke borde enligt kommitténs mening avseende främst fästas vid det sätt, på vilket vårdnaden om barnet under normala förhållanden vore anordnad. Om särlevnad under ej alltför lång tid berott exempelvis på sjukdom hos änkan eller barnet eller betingats av att änkan sökt arbete eller genomgått utbildnings- eller omskolningskurs, borde avbrottet betraktas såsom tillfälligt och ej utesluta från rätt till änkepension. Kommittén framhåller, att samboendefrågan mera sällan torde komma att ställas på sin spets, eftersom flertalet änkor sammanlevde med sina barn åtminstone tills dessa börjat få egen arbetsinkomst. Därför torde frågan ej komma att vålla större svårigheter i praktiken.

Den av kommittén föreslagna gränsdragningen i fråga om rätten till änkepension har kommittén av flera skäl ansett sig böra uppmjuka. Kommittén framhåller sålunda, att regeln att änka, som vid 50 års ålder har barn under tio år, kan erhålla änkepension från 55 års ålder skulle medföra, att viss tid, högst fem år, kunde komma att förflyta mellan den tidpunkt, då änkebidrag upphör att utgå på grund av barnets ålder, och den då änkepension kunde beviljas. Endast om yngsta barnet fötts sedan modern fyllt 45 år, kunde änkebidrag omedelbart avlösas av änkepension. Kommittén finner därför, att någon möjlighet borde finnas att i fall av behov medgiva änkepension även under denna mellantid.

Denna möjlighet borde — framhåller kommittén — för övrigt omfatta även sådana fall, då änkans man avlidit, sedan hon fyllt 50 år men innan hon uppnått 55 års ålder, och hon hade vårdnaden om barn under tio år. Möjlighet att tillerkänna änka mellan 50 och 55 års ålder pension syntes böra finnas också då relativt hög ålder hos änkan ej sammanträffade med låg ålder hos barn. Åtskilliga änkor, som vore yngre än 55 år, kunde nämligen ha lika stort behov av änkepension som de som uppnått sagda ålder. Och detta torde understundom vara fallet även beträffande dem som vid mannens död endast hade vuxna barn eller aldrig haft barn. För att änkan skulle bli berättigad till understöd under här ifrågavarande tid borde enligt kommitténs mening alltid krävas en särskild prövning av hennes förhållanden. Denna prövning borde främst gå ut på att klarlägga frågan huruvida hon skäligen kunde inpassas i förvärvslivet eller, därest hon redan hade förvärvsarbete som emellertid gäve ringa inkomst, huruvida inkomsten kunde ökas. Därvid borde naturligtvis tagas hänsyn till änkans och barnens hälsotillstånd, men den omständigheten att änkan fysiskt och psykiskt vore vid god vigör och i övrigt oförhindrad att söka sig ut på arbetsmarknaden syntes ej under alla förhållanden böra betaga henne rätt till understöd. Även om änkans arbetsförmåga ej vore nedsatt, kunde svårigheter att bereda henne tillfredsställande sysselsättning uppkomma på grund av att

näringslivet på orten vore odifferentierat eller till följd av blott den omständigheten att änkan nått förhållandevis hög ålder. Därför borde i varje fall där det icke vore uppenbart onödigt fordras, att organ för den offentliga arbetsförmedlingen verkställt undersökning rörande möjligheten att anskaffa arbete åt änkan. Vid sagda undersökning borde beaktas även de möjligheter till fortsatt yrkesutbildning eller omskolning eller till näringshjälp som kunde föreligga. Även om det av utredningen skulle framgå att änkan icke kunde inpassas i den öppna arbetsmarknaden, borde det icke under alla omständigheter vara givet att understöd skulle utgå, exempelvis ej om änkan hushållade för barn med förhållandevis goda inkomster.

Dessa överväganden har föranlett kommittén att till de förut angivna förutsättningarna för rätt till änkepension föga en kompletterande bestämmelse av innebörd, att den, som blivit änka i åldern mellan 50 och 55 år eller som blivit änka tidigare men vid 50 års ålder hade barn under tio år, skall kunna beviljas änkepension redan från mannens död resp. från 50 års ålder, då det med hänsyn till svårighet för änkan att vinna utkomst genom arbete och övriga omständigheter prövas skäligt.

Kommittén anser emellertid, att det även med den föreslagna kompletteringsregeln finnes gränssfall, där för undvikande av orättvisa änkepension bör utgå, såsom när fråga är om mycket långvariga äktenskap, varunder hustrun ej utövat förvärvsarbete, eller där änkan har ett stort antal barn. Sedan kommittén efter olika överväganden funnit, att en regel, avsedd att vinna en mera mekanisk tillämpning, ej kunde uppställas för de aktuella gränssfallen, har kommittén föreslagit en ytterligare på skälighetsprövning vilande bestämmelse, innebärande att änkepension skall kunna utgå även i andra fall, därest särskilda skäl föranleder därtill, utan annan bestämd förutsättning än att änkan varit gift med den avlidne mannen minst fem år. Pension skall dock i dessa fall ej kunna beviljas för tid, innan änkan fyllt 50 år.

Vid ifrågavarande skälighetsprövning bör enligt kommitténs mening anläggas i stort sett samma synpunkter som i fråga om tillämpningen av den förut berörda skälighetsregeln, men prövningen torde böra skärpas i förevarande fall. Såsom förutsättning för rätt till änkepension synes — anför kommittén — i allmänhet böra gälla, att det kunde antagas, att hinder för änkan att taga förvärvsarbete eller öka sin inkomst komme att bestå minst omkring ett år framåt. Sådant hinder borde emellertid icke under alla förhållanden vara tillräckligt för att grunda rätt till änkepension. Såsom skäl för änkepension torde oftast åberopas sjuklighet och klenhet. Om den härav föranledda nedsättningen av arbetsförmågan förelegat redan vid mannens död, syntes änkan skäligen böra komma i åtnjutande av änkepension utan ytterligare villkor. Om däremot sjuklighet eller klenhet uppkommit senare, borde enbart den omständigheten, att änkan på grund därav icke kunde finna sin bärgning genom förvärvsarbete, icke vara avgörande för rätt till änkepension. Med hänsyn till att ogifta kvinnor icke kunde erhålla motsvarande förmån torde man i sådant fall såsom villkor för rätt

till änkepension böra fordra, att nedsättningen av arbetsförmågan stode i samband med förhållanden, som icke vanligen förelåge för ogifta kvinnor, såsom pressande dubbelarbete under barnens minderårighet eller utbildningstid. Under särskilda betingelser borde änkepension vidare kunna utgå även till änka, vars arbetsförmåga ej vore i egentlig mening nedsatt, t. ex. om hon ej kunnat erhålla lämpligt arbete på den ort där hon varit bosatt tillsammans med mannen och det med hänsyn till familjeförhållanden, fastighetsinnehav eller dylikt ej skäligen kunde fordras att hon bosatte sig på annan ort.

De sålunda föreslagna förutsättningarna för rätt till änkepension har upptagits i ett av kommittén utarbetat förslag till ändring i lagen om folkpensionering, enligt vilket förslag 3 § 4 mom. i nämnda lag skall få följande lydelse.

Änka som fyllt femtiofem år äger, såframt hon ej eljest åtnjuter folkpension, rätt till sådan i form av änkepension under förutsättning

a) att hon vid mannens fränfalle fyllt femtio år eller från mannens fränfalle tills hon uppnått sistnämnda ålder haft vårdnaden om och stadigvarande eller med allenast tillfälliga avbrott sammanbott med barn, som ej fyllt tio år; samt

b) att hon varit gift med den avlidne mannen minst fem år.

Under förutsättningar, som angivas ovan under a och b, må änkepension utgå jämväl för tid innan änka fyllt femtiofem år, där det med hänsyn till svårighet för henne att vinna utkomst genom arbete och övriga omständigheter prövas skäligt.

Änka, som varit gift med den avlidne mannen minst fem år, må, när särskilda skäl föranleda därtill, beviljas änkepension även i annat fall än förut nämnts, dock icke för tid innan hon fyllt femtio år.

Ingår änka som åtnjuter änkepension nytt äktenskap, upphör rätten till pensionen.

Vidare föreslår kommittén, att under 33 § folkpensioneringslagen upptages en bestämmelse av följande innehåll.

Sökes änkepension enligt 3 § 4 mom. andra eller tredje stycket, är sökanden på anmaning av pensionsnämnden skyldig att för undersökning angående möjligheten för henne att vinna utkomst genom arbete inställa sig hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen. Över sådan undersökning skall organet avgiva yttrande. Åberopas såsom skäl för änkepension sjuklighet eller klenhet, skall beträffande läkarundersökning gälla vad som stadgats i föregående stycke. (Hänvisningen avser läkarundersökning i fall då invalidpension eller sjukbidrag sökes.)

I detta sammanhang må nämnas, att kommittén föreslagit ett tillägg till 12 § folkpensioneringslagen, under vilken paragraf stadgas att vid lagens tillämpning gift pensionsberättigad må anses som ogift så ock ogift pensionsberättigad, vilken sedan avsevärd tid sammanlever med annan under äktenskapsliknande förhållanden, anses som gift med denne. Tillägget innebär att ogift kvinna, som utan vigsel under äktenskapsliknande förhållanden sammanlevt med man, må, om mannen avlider, med avseende å rätt till änkepension anses ha varit gift med denne. Kommittén framhåller,

att detta tillägg endast utgör en konfirmering av vad som redan torde gälla i praxis.

Kommittén anser, att *änke pensionen* även framdeles skall vara *inkomstprövad*. I sin motivering härför an knyter kommittén till de skäl, som i samband med tillkomsten av 1946 års folkpensioneringslag anfördes för en inkomstprövning av änkepensionen, dvs. att det skulle vara orimligt att en änka med vävlönat arbete, med tillräcklig pension efter mannen eller med betydande avkastning av förmögenhet skulle vid sidan därav erhålla änkepension av allmänna medel. Kommittén tillägger, att ett slopande av inkomstprövningen, varigenom änkepension skulle utgå oavkortad till varje kvinna som varit gift en viss tid och uppnått viss ålder vid mannens död, oavsett om hon alltid haft yrkesarbete eller kunde inpassas i förvärvslivet, i själva verket skulle förvandla änkepensionen till ett slags ålderspension för en viss grupp av kvinnor och avsevärt sänka pensionsåldern för dessa. Det kunde icke anses motiverat att skära alla tillhörande denna grupp över en kam och tillerkänna dem pension oavsett förvärvsförmåga och samtidigt utesluta alla andra kvinnor från förmånen av sänkt pensionsålder.

Vidare föreslår kommittén en *höjning av änke pensionen*, innebärande att grundbeloppet höjes från 600 till 800 kronor om året samt att varje indextillägg, som utgår för hel mångfald av fem varmed pensionspristalet överstiger 100, höjes från 30 till 40 kronor. (1952 års standardförhöjning hade ännu ej införts, när kommitténs betänkande framlades.)

I motiveringen till denna höjning hänvisar kommittén till en av socialstyrelsen åren 1949 och 1950 utförd undersökning beträffande de under år 1948 nyblivna änkornas ekonomiska förhållanden. Enligt denna undersökning hade av dessa änkor i åldersgruppen 55—66 år 40 procent en årlig inkomst, inberäknat änkepension och andra sociala förmåner, understigande 2 000 kronor och 5 procent av änkorna lägre inkomst än 1 000 kronor. Kommittén framhåller, att de sämst ställda änkorna sålunda icke når upp till en inkomst motsvarande den som ansetts skälig för ålderspensionärer, något som gäller ej blott nyblivna änkor utan även fall där ett till två år förflutit från mannens död.

Kommittén erinrar härvid om följande uttalande av socialvårdskommittén i dess betänkande (SOU 1945: 46) med förslag till ny folkpensioneringslag, vilket förslag i denna del lades till grund för utformningen av 1946 års folkpensioneringslag.

Då det gäller att bestämma änkepensionernas belopp bör ihågkommas att dessa pensioner endast skola utgå till relativt arbetsföra personer — änkor som fyllt 67 år eller fått sin arbetsförmåga höggradigt nedsatt bli berättigade till ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag. Med hänsyn härtill kan änkepensionen bestämmas till lägre belopp än annan folkpension. Huru mycket lägre den skall vara kan givetvis diskuteras. Kommittén har presumerat att en änkepensionsberättigad änka skall kunna själv bidra till sin försörjning med minst så stort belopp som motsvarar den avdragsfria inkomsten, d. v. s. 400 kronor om året. I överensstämmelse härmed har änkepensionen föreslagits till 600 kronor.

Socialvårdskommittén utgick därvid ifrån att folkpensionen för ensamstående ålders- eller invalidpensionär bestämdes till 1 000 kronor.

Med hänsyn till det anförda har änkepensioneringskommittén funnit, att änkepensionen måste anses otillräcklig. Rörande storleken av den höjning som är påkallad anför kommittén.

Ej ens när det gäller änkor utan egna inkomster synes änkepensionen kunna bestämmas till samma belopp som invalidpensionen. Den som konstaterats vara invalid i folkpensioneringslagens mening torde under alla omständigheter böra vara berättigad till högre pension än den som är relativt arbetsför och icke äger uppbära ålderspension. Vidare bör vid bestämmandet av änkepensionens belopp beaktas, att en stor del av änkorna i de ålderslagen varom här är fråga ha ganska avsevärda egna inkomster, medan de ålders- eller invalidpensionärer som åtnjuta inkomstprövade pensionsförmåner endast i förhållandevis ringa utsträckning ha egna inkomster av någon betydelse. Om änkepensionen höjes med alltför stort belopp skulle det med hänsyn till sagda förhållanden få till följd att många änkepensionärer skulle få högre sammanlagd inkomst än ålders- och invalidpensionärerna.

Efter dessa överväganden har kommittén stannat för att föreslå en höjning av änkepensionen av den storlek som förut angivits, vilket innebär att änkepensionens belopp blir detsamma som beloppet av ålders- eller invalidpension för envar av två pensionsberättigade makar. Höjningen medför, att änkepensionen jämte nuvarande åtta indextillägg och standardförhöjningen, den sistnämnda i analogi med kommittéförlaget höjd på motsvarande sätt som indextillägget, kommer att uppgå till $(800 + 320 + 320)$ 1 440 kronor om året frånsett kommunalt bostadstillägg.

Kommittén berör även frågan huruvida änkepensionens höjning jämväl påkallar att hustrutillägget höjes samt anför.

Ett av skälen till att änkepension infördes var att den kvinna, som erhållit hustrutillägg och därigenom helt eller delvis fått sin försörjning genom folkpension, vid mannens död skulle lämnas utan stöd av folkpensioneringen, om änkepension ej funnes. Med hänsyn härtill ansågs änkepension vara en förutsättning för införande av hustrutillägg. Frågan är nu, huruvida detta samband mellan de båda pensionsformerna bör föranleda, att hustrutillägget och änkepensionen böra överensstämma till beloppen. Härom förekomma några antydningar i socialvårdskommitténs folkpensioneringsbetänkande. På ett ställe säges, att hustrutillägget i princip icke bör vara större än den änkepension hustrun kan påräkna om hon blir änka. På ett annat ställe heter det, att hustrutillägget vid mannens död i många fall kommer att ersättas av en lika stor änkepension.

Överensstämmelsen mellan hustrutilläggets och änkepensionens maximala belopp är endast formell. Den man, vars hustru tillerkännes hustrutillägg, får nämligen vidkännas minskning av sina pensionsförmåner, varför hustrutilläggets reella värde är lägre än änkepensionens. De pensionsbelopp som tillfalla äkta makar synas emellertid även i fall då hustrutillägg utgår böra vid jämförelse med ensamståendes förmåner betraktas som en enhet. Det må erinras om att vid utformandet av nya folkpensioneringslagen tillämpades den principen att pensionen för ensamstående skulle vara större än för envar av två makar. — — —

Det förut berörda sambandet mellan änkepensionen och hustrutillägget torde på grund av vad sålunda anförts ej nödvändiggöra att hustrutillägget höjes på sätt kommittén föreslagit beträffande änkepensionen. Huruvida hustrutillägget av annat skäl bör höjas är en fråga varmed kommittén ej ansett sig böra taga befattning.

Beträffande handläggningen av ärenden angående änkepension föreslår kommittén, att pensionsnämnds beslut i sådant ärende, vilka beslut pensionsstyrelsen f. n. granskar i sak blott då besvär anförts över beslutet, även eljest skall granskas av styrelsen, såvitt angår ärenden där sökanden icke fyllt 50 år vid mannens död eller där pension sökes för tid innan sökanden fyllt 55 år. Förslaget åsyftar att befordra en enhetlig tillämpning i ärenden av detta slag.

Vad härefter angår änke- och änklingsbidragen föreslår kommittén en höjning av dessa bidrag jämte indestillägg på samma sätt som i fråga om änkepensionerna och under åberopande av motsvarande skäl.

Kommittén har i detta sammanhang även prövat frågan huruvida den bland förutsättningarna för rätt till änke- och änklingsbidrag uppställda åldersgränsen för barnet borde höjas. Kommittén anser sig emellertid ej böra förorda en höjning av gränsen. Under hänvisning till en av Hemmets forskningsinstitut utförd undersökning rörande mödrarnas arbetstid för vård av barn anför kommittén därvid bl. a.

Om man vid bedömandet av det villkor för rätt till änkebidrag som bör uppställas med avseende å barnens ålder fäster sig uteslutande vid den tid som erfordras för direkt manuell skötsel av och kontinuerlig tillsyn över barnen, synes uppenbart att behovet av bidrag är störst när barnen befinna sig i förskoleåldern. Men även under de första skolåren kunna barnen under sin fritid kräva ett sådant mått av tillsyn och hjälp av äldre att modern, om vården icke kan överlämnas åt annan, kan bli avsevärt förhindrad att utöva förvärvsarbete. Ur den synpunkt varom nu är fråga synes därför den nuvarande åldersgränsen — 10 år — väl avvägd. Frågan är, om åldersgränsen på grund av andra omständigheter bör höjas.

Därvid bör erinras om att det allmänna hushållsarbetet knappast minskar när barnen nått tioårsåldern. Tvärtom kan detta i vissa avseenden, t. ex. i fråga om klädvård, kräva större arbetsinsats än förut. Trots den dubbla arbetsbördan som en förvärvsarbetande änka med barn har att bära även sedan dessa lämnat småskoleåldern, anser kommittén emellertid tillräckliga skäl ej föreligga för en generell höjning av ifrågavarande åldersgräns. Om änkan endast har ett fåtal barn torde dubbelarbetet i allmänhet icke vara övermåttan betungande. Är barnantalet stort måste åldersfördelningen i allmänhet vara sådan att de äldre barnen kunna vara till avsevärd hjälp med hemsysslorna. Om änkan är relativt ung då yngsta barnet uppnår tio års ålder, torde det därför merendels ej uppstå alltför stora svårigheter för henne att förena skötseln av hemmet och barnen med förvärvsarbete. Beträffande änka som vid nämnda tidpunkt fyllt 50 år har kommittén i det föregående föreslagit att änkepension skall kunna utgå. Och änkepension skall vidare enligt förslaget utan bestämd förutsättning i fråga om förhållandet mellan ankans och barnens ålder kunna efter skälighetsprövning beviljas exempelvis i fall då ankans krafter nedsatts till följd av pressande dubbelarbete under barnens minderårighet eller utbildningstid.

Om sålunda skäl ej kunna anses föreligga för en generell höjning av den såsom villkor för rätt till änkebidrag för närvarande stadgade barnåldern, kan emellertid ifrågasättas huruvida icke under särskilda omständigheter bör kunna medgivas undantag från detta villkor. Kommittén åsyftar härvid närmast fall då änkan är sjuklig eller klen och därför ej kan förena skötseln av hemmet och barnen med förvärvsarbete eller då änkan måste i hemmet vårda sjukt eller invalidiserat barn. Ehuru otvivelaktigt skäl kunna anföras för eftergivande av det berörda villkoret i dylika fall, har kommittén icke velat genom en undantagsbestämmelse ytterligare komplicera lagstiftningen om änkepension och änkebidrag. Behov av understöd för änka, vars yngsta barn fyllt tio år, synes lämpligen böra tillgodoses i annan form än genom änkebidrag.

Kommittén behandlar härefter frågan om kontantbidrag till andra ensamstående kvinnor än änkor. I detta hänseende föreslår kommittén, såsom förut nämnts, införande av en ny bidragsform, kallad *vårdnadsbidrag*. Detta bidrag föreslås tillkomma fränskilda och ogifta kvinnor med barn under tio år samt innefatta de nuvarande änke- och änklingsbidragen. Vårdnadsbidraget anses i fråga om tilläggsförmåner och belopp samt i inkomstprövningshänseende böra överensstämma med änkepensionen.

Rörande behovet av vårdnadsbidrag för fränskilda mödrar anför kommittén, att detta med hänsyn till reglerna om underhållsskyldighet mellan fränskilda makar vanligen är mindre än beträffande änkor med barn. Emellertid utvisade en av kommittén gjord undersökning, att fränskilda mödrar allenast i ringa omfattning tillerkändes underhållsbidrag och att hustru, som vid tiden för äktenskapsskillnadsdomen antagits kunna klara sig utan underhållsbidrag för egen del, framdeles kunde råka i försörjningssvårigheter. Rätten till underhållsbidrag för fränskild moder vore för övrigt icke enbart beroende av hennes behov därav utan även bl. a. av mannens betalningsförmåga och den försörjningsskyldighet som i övrigt åvilade honom. Om en moder i samband med äktenskapsskillnad tillerkänts underhållsbidrag för egen del, vore det icke säkert att hon också finge ut det. I ej ringa utsträckning utebleve betalning, och möjlighet till bidragsförskott förelåge ej, när det gällde underhållsbidrag till andra än barn. Det anförda syntes ge vid handen, att en fränskild kvinna med minderåriga barn mången gång kunde vara i samma behov av vårdnadsbidrag som en änka med sådana barn. Detta behov av ekonomisk hjälp kunde enligt kommitténs mening ej gärna lämnas i form av bidragsförskott, bl. a. emedan hjälpen i så fall blott skulle kunna utgå om och i den mån mannen ålagts att betala underhållsbidrag.

Kommittén har föreslagit samma förutsättningar för fränskild moders rätt till vårdnadsbidrag som de nuvarande villkoren för rätt till änke- och änklingsbidrag, dvs. att kvinnan har vårdnaden om och stadigvarande bor tillsammans med barn under tio år. Vad angår inkomstprövningen har kommittén ej ansett sig böra föreslå, att faktiskt utgående underhållsbidrag från mannen skall helt avräknas å vårdnadsbidraget, enär i så fall viss risk kunde föreligga för att hustrun i en skilsmässoprocess skulle ställa sig ganska lik-

giltig till möjligheten att få underhållsbidrag från mannen, såvida ej dennes betalningsförmåga skulle medgiva underhållsbidrag med högre belopp än det vartill vårdnadsbidraget skulle uppgå, ävensom att domstolarna skulle utdöma underhållsbidrag till frånskilda mödrar i än mindre utsträckning än vad som för närvarande är fallet. Underhållsbidrag från mannen skall därför enligt förslaget vid inkomstprövningen jämföras med inkomst av annat slag. Kommittén framhåller dock, att man därmed tydligen måste släppa tanken på att uppnå ekonomisk likställighet mellan en frånskild moder, som är berättigad till och jämväl uppbar underhållsbidrag icke överstigande vårdnadsbidraget, och en änka utan annan inkomst än änkebidrag. På grund av inkomstprövningsreglerna komme alltid den förra att få större sammanlagd inkomst än den senare.

Kommittén har ej funnit skäl att låta vårdnadsbidraget omfatta även hemsilda mödrar, enär dessa i mycket stor utsträckning erhåller underhållsbidrag från sina män och någon begränsning av bidragsrätten till fall, där underhållsbidrag ej ålagts mannen, ej torde vara möjlig. Kommittén har under sådana förhållanden ej heller funnit anledning att föreslå vårdnadsbidrag till övriga gifta kvinnor, som ej sammanbor med sina män.

Såsom förut berörts har kommittén föreslagit, att vårdnadsbidrag skall utgå även till ogifta mödrar med minderåriga barn. För denna grupp uppställer kommittén ett flertal begränsningar i fråga om rätten till bidrag. Sålunda kräves enligt kommitténs förslag, att barnet uppnått en ålder av tre månader, att faderskapet till barnet blivit fastställt, att modern stadigvarande eller med allenast tillfälliga avbrott alltsedan barnets födelse sammanbott med detsamma samt att modern och barnet bildar självständigt hushåll. Har faderskapet till barnet ej blivit fastställt, skall denna omständighet icke utgöra hinder för rätt till bidrag längre än till dess barnet fyllt tre år. Oaktat villkoren i fråga om samboende och självständigt hushåll ej är uppfyllda, skall emellertid bidrag kunna utgå efter skälighetsprövning. Rörande villkoret att barnet skall ha fyllt tre månader må nämnas, att kommittén — med hänsyn till att frågan om hjälp i olika hänseenden till nyblivna mödrar var föremål för prövning i annat sammanhang vid tiden för kommitténs utredning — ansett vårdnadsbidrag icke böra utgå under tid, då sådan hjälpverksamhet kunde bli aktuell. Av samma skäl har kommittén uppställt den ytterligare begränsningen, att vårdnadsbidrag ej må beviljas, om behovet av understöd uppenbarligen är föranlett av havandeskap.

Beträffande det särskilda villkoret med avseende å barnets ålder i de fall, då faderskapet ej fastställts, har kommittén hänvisat till motsvarande förbehåll i fråga om de särskilda barnbidragen samt åberopat, att intresset av att få faderskapet fastställt och att förmå fadern att fullgöra sina skyldigheter eljest kunde bli lidande.

Bestämmelser rörande vårdnadsbidraget utformade i enlighet med vad i det föregående anförts har upptagits i ett av kommittén utarbetat förslag till lag om vårdnadsbidrag, vid vars ikraftträdande 1947 års lag om bidrag till änkor och änklingar med barn föreslås upphöra att gälla. Rörande för-

slaget skall utöver vad förut anförts blott nämnas följande. Rätt till vårdnadsbidrag skall ej föreligga, när vårdnadshavaren åtnjuter folkpension, liksom ej heller när vårdnadshavaren sammanbor med barnets fader eller sedan avsevärd tid sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med annan man. I övrigt sker i stor utsträckning hänvisning till reglerna om änkepension och tilläggsförmåner därtill i folkpensioneringslagen och i lagen om kommunernas bidrag till kostnaderna för folkpensioneringen. Kommittén anser, att de stundom ganska omfattande undersökningar av sökandens förhållanden, som enligt förslaget erfordras i ärenden om vårdnadsbidrag till ogift moder, bör ankomma på barnavårdsnämnd, och föreslår därför en bestämmelse, att sådan nämnd skall avgiva yttrande i dylika ärenden. För att befordra en enhetlig lagtillämpning har även föreslagits, att pensionsstyrelsen skall obligatoriskt granska pensionsnämnds avgörande i dessa ärenden.

Vad härefter angår de särskilda barnbidragen har kommittén föreslagit en höjning av de vid tiden för betänkandets avlämnande gällande maximibeloppen med 80 kronor, dvs. från 420 kronor till 500 kronor om året för barn, som avses i 5 § i lagen om dessa bidrag, och från 250 till 330 kronor om året för i 6 § avsedda barn. Vidare har kommittén föreslagit att bidragen skall indexregleras med indextillägg om 50 resp. 30 kronor för varje hel mångfald av tio varmed pensionspristalet överstiger 100.

Vad angår höjningen av de särskilda barnbidragens grundbelopp har kommitténs förslag ej längre aktualitet, sedan båda dessa belopp genom lagen den 27 mars 1953, nr 105, angående ändring i nyssnämnda lag höjts till 600 kronor om året.

I indexregleringsfrågan erinrar kommittén om att under år 1952 utgick vissa dyrtidstillägg å de särskilda barnbidragen enligt lagen den 25 april 1952, nr 179. Tilläggen utgick under vissa månader av nämnda år och utgjorde sammanlagt 105 kronor i fall enligt 5 § lagen om särskilda barnbidrag och sammanlagt 70 kronor i fall enligt 6 §. Kommittén hänvisar till att dessa tillägg hade provisorisk karaktär och var avsedda att avlösas av en mera definitiv dyrtidsreglering. Med hänsyn härtill har kommittén utarbetat ett förslag till sådan reglering. Som någon undersökning om i vilken omfattning barnkostnaderna ökats sedan de särskilda barnbidragens tillkomst ej förelåg men det kunde antagas, att en sådan undersökning knappast torde ge ett mera rättvisande resultat än socialstyrelsens allmänna levnads-kostnadsindex, har kommittén föreslagit, att en indexreglering av bidragen bygges på nämnda index. Därmed gäves möjlighet att anknyta indexregleringen till folkpensioneringens motsvarande reglering, som också byggde på denna index. Därvid torde kunna bortses ifrån att man i senare fallet utgick från prisläget i juni 1946 då folkpensioneringslagen antogs, ehuru lagen om särskilda barnbidrag antogs ett år senare. Kommitténs förslag innebär sålunda, att de särskilda barnbidragen indexregleras på samma sätt som folkpensionerna, dock med den skillnaden att de indexintervall, som skall

utlösa förhöjning av bidragen, bestämts till tio enheter i stället för fem enheter. Det sistnämnda har kommittén motiverat därmed, att varje indexförhöjning fördelad på månatliga utbetalningar eljest ej skulle vara av märkbar betydelse för de berättigade, ehuru den medförde avsevärda kostnader för det allmänna.

Kommittén har vidare upptagit frågan om inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen. Därvid erinrar kommittén om de skäl, som vid 1947 års revision av lagstiftningen om barnbidrag föranlett att inkomstprövningen av de särskilda barnbidragen till änkors och invaliders m. fl. barn bibehållits. Det hade därvid framhållits, att de särskilda barnbidragen till invaliderna i realiteten hade karaktär av tillägg till invalidpensionen. Samma skäl som talade för att göra själva pensionen inkomstprövad — nämligen de svårigheter som eljest skulle uppstå vid invaliditetsprövningen — talade även för inkomstprövning av tillägget. Vad angår bidragen till änkors barn hade anförts, att man här knappast kunde välja en annan linje än när det gällde invaliders barn. Det skulle te sig stötande om till en arbetsför änkas barn skulle utmätas barnbidrag i rikligare mån än till en invalids barn. Med hänsyn härtill och till den merkostnad — av kommittén beräknad till ca 8 milj. kronor om året — som ett slopande av inkomstprövningen skulle medföra efter den av kommittén föreslagna höjningen av bidragens belopp och indexregleringen av dessa har kommittén ej ansett sig böra föreslå att inkomstprövningen avskaffas. Kommittén föreslår ej heller någon ändring i reglerna för denna prövning.

Däremot har kommittén föreslagit en utvidgning av den i 5 § avsedda gruppen bidragsberättigade. Förslaget avser barn, vars fader eller moder åtnjuter ålderspension, invalidpension eller sjukbidrag enligt lagen om folkpensionering, såframt vårdnaden om barnet överflyttats till särskilt förordnad förmyndare samt föräldrarna ej sammanlever och barnet ej stadigvarande bor tillsammans med någon av dem.

Förslaget har sin grund däri, att pensionsstyrelsen gjort kommittén uppmärksam på ett fall, där en moder åtnjöt invalidpension på grund av sinnesslöhet och sinnessjukdom och tillika var berättigad till särskilt barnbidrag för ett barn med skillnaden mellan 250 kronor och utgående bidragsförskott, men där barnbidraget jämlikt gällande bestämmelser måste indragas, sedan modern och barnet intagits på skilda anstalter och vårdnaden om barnet överflyttats till särskilt förordnad förmyndare. Enligt kommitténs mening borde barnbidrag skäligen utgå i det refererade fallet och barnet i detta hänseende jämföras med barn vars moder avlidit. Barnet kunde ju ej få något stöd från modern, och bidragsförskottet var otillräckligt för dess försörjning.

Enligt kommitténs beräkningar kan de årliga merkostnaderna i anledning av kommitténs förslag uppskattas till ca 16 milj. kronor för förbättringen av änkepensionerna och ca 5,7 milj. kronor för vårdnadsbidragen,

därav ca 1,1 milj. kronor för förbättringen av nu utgående änke- och änklingsbidrag. Härvid må emellertid erinras om att dessa beräkningar byggd på förutsättningen att indextillägg utgick efter det dåvarande pensionspriset 133 samt att de gjorts innan standardförhöjningen av folkpensioner m. m. tillkom. Kommitténs beräkning av merkostnaderna för särskilda barnbidrag är nu helt inaktuell.

Nuvarande bestämmelser rörande finansieringen av änkepensioner jämte tillägg därtill skall enligt kommitténs förslag gälla även för de föreslagna förbättringarna av änkepensionen samt för vårdnadsbidraget. Kostnaderna skall alltså fördelas på statsverket och kommunerna på sätt angivits i den tidigare lämnade översikten över gällande bestämmelser. Kommittén har beräknat att till följd härav ungefär 2/3 av nyssnämnda merkostnader kommer att belöpa på statsverket och resten på kommunerna.

Remissyttranden

Över änkepensioneringskommitténs förslag har efter remiss yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, socialstyrelsen, pensionsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser utom länsstyrelsen i Hallands län, Svenska socialvårdsförbundet, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Svenska arbetsgivareföreningen, Handelns arbetsgivareorganisation, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Riksförbundet landsbygdens folk, Svenska personal-pensionskassan, Sveriges kommunalanställdas pensionskassa, Kooperationens pensionsanstalter, Livförsäkringsanstalten Folket, Sveriges husmodersföreningars riksförbund, Fredrika-Bremer-förbundet, Folkpartiets kvinnoförbund, Högerens kvinnoförbund, Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund och Svenska landsbygdens kvinnoförbund.

Några länsstyrelser har bifogat yttranden från kommuner, länsarbetsnämnder och statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter.

Den föreslagna utvidgningen av kretsen av änkepensionsberättigade tillstyrkes helt eller lämnas utan erinran i ungefär hälften av yttrandena.

Förslaget avstyrkes av *statskontoret*, som anser att resultatet av de av kommittén föreslagna åtgärderna för ankornas inplacering på arbetsmarknaden först bör avvaktas, ävensom av bl. a. *länsstyrelserna i Kristianstads och Jämtlands län*, som finner att slutlig ståndpunkt ej kan tagas i detta ärende, förrän frågan om en ny socialhjälpslag blivit avgjord.

I flera yttranden har påyrkats vissa modifikationer i förslaget. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* anser, att förutsättningarna för pensionsrätt borde förenklas, exempelvis med blott två grupper berättigade, den ena där klart fastställbara omständigheter, såsom hög ålder och långt äktenskap kan åberopas, och den andra med viss skälighetsprövning. Vidare borde det enligt

länsstyrelsens mening vara samma änkepensionsålder och änkeålder, ej lägre än 50 år. Sistnämnda uppfattning får stöd av *länsstyrelsen i Kopparbergs län*, som förordar en 50-årsgräns, och *överståthållarämbetet*, som föreslår att gränsen sättes vid 53 år. *Pensionsnämnden i Luleå stad* är tveksam, om änkepensionsåldern bör sänkas under 55 år, och anser att fall där änkan är yngre bör avhjälpas genom socialhjälp. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* finner de alltför generellt utformade åldersstrecken vara en brist i förslaget.

Pensionsstyrelsen ansluter sig till förslaget att med änkeblivande vid 50 års ålder skall jämföras fall, då änka från mannens död till 50 års ålder haft vårdnaden om och sammanbott med barn under tio år, men anser att i de senare fallen för rätt till änkepension vid 55 års ålder därjämte bör krävas, att änkan efter mannens död ej kunnat mera varaktigt försörja sig genom förvärvsarbete. Vidare ställer sig styrelsen tveksam inför den föreslagna möjligheten att efter fri skälighetsprövning bevilja änkepension till änkor mellan 50 och 55 år; för en sådan utvidgning av pensionsrätten borde förutsättas att kvalifikationsgrunderna något så när tydligt anges i lagtexten.

De av änkepensioneringskommittén föreslagna reglerna om rätt till änkepension efter skälighetsprövning avstyrkes av bl. a. *överståthållarämbetet* och *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala och Jämtlands län*.

Svenska arbetsgivareföreningen ställer sig i detta hänseende liksom beträffande andra delar av förslaget synnerligen tveksam med hänsyn till såväl förslagets återverkan på ensamstående kvinnors insats i förvärvslivet som den statsfinansiella sidan av förslaget samt understryker, att lagbestämmelserna i varje fall måste utformas med fasthet.

Förslaget att för pensionsrätt bibehålla kravet på minst fem års äktenskap har i allmänhet tillstyrkts. *Socialstyrelsen* har dock förordat, att pensionsrätten för änka med barn under 15 år ej bindes vid något krav på äktenskap av viss varaktighet, ty därmed skulle uppnås överensstämmelse med en bestämmelse i art. 63 mom. 5 i Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet, vilken konvention Sverige ratificerat, dock ej i denna del. I detta sammanhang kan nämnas, att *pensionsstyrelsen* förordat en uppmjukning av nu ifrågasvarande, såväl för änkepension som hustrutillägg stadgade krav på viss tids äktenskap så att hustrutillägg kan erhållas då änkepension eller änkebidrag indrages vid omgifte.

Vidare kan nämnas, att *länsstyrelsen i Kopparbergs län* samt *Fredrika-Bremer-förbundet* förordat, att de för änkor föreslagna bestämmelserna bör avse även frånskilda kvinnor, som genom förutvarande makens död går förlustiga underhållsbidraget från honom. Å andra sidan har bl. a. *pensionsstyrelsen* och *länsstyrelsen i Västerbottens län* föreslagit, att änkepension ej bör tillkomma änka, som sedan lång tid före mannens död ej sammanlevt med denne.

I några remissyttranden har berörts det av kommittén föreslagna tillägget till 12 § folkepensioneringslagen innebärande att ogift kvinna, som

sammanlevt med en man under äktenskapsliknande förhållanden, skall efter dennes död kunna betraktas som änka och erhålla änkepension. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* anser att tillägget är onödigt. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* har intet att erinra mot ifrågavarande tillägg men anser att konsekvensen bör fordra, att en änka skall gå förlustig rätten till änkepension icke blott vid omgifte utan även när hon under äktenskapsliknande förhållanden sammanlever med en man. *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* avstyrker tillägget med hänsyn till nyssnämnda konsekvens. *Pensionsstyrelsen* anser, att det av kommittén föreslagna tillägget bör kompletteras med en bestämmelse, att änkepension ej skall tillkomma änka, som under lång tid före mannens död ej sammanlevt med denne. *Svenska personal-pensionskassan* förordar, att man i det av kommittén avsedda fallet ej blott bör fordra sammanlevnad under äktenskapsliknande förhållanden utan även att kvinnan haft barn med ifrågavarande man.

Förslaget att bibehålla inkomstprövningen av änkepensionen tillstyrkes eller lämnas utan erinran i praktiskt taget alla remissyttranden. *Svenska personal-pensionskassan*, *Sveriges kommunalanställdas pensionskassa*, *Kooperationens pensionsanstalter* och *Livförsäkringsanstalten Folket* har dock i ett gemensamt yttrande framhållit, att inkomstprövningen inom socialförsäkringen borde avskaffas som ett led i strävandena mot ett socialförsäkringssystem så utformat, att den enskilde med detta som grund kunde bygga upp ett effektivt kompletterande försörjningsskydd; därvid borde inkomstprövningen i första hand slopas för de generella delarna av änkepensioner, änkebidrag och invalidpensioner för att därefter etappvis avskaffas även för de kommunala bostadstilläggen.

Landsorganisationen i Sverige uttalar sig i princip för inkomstprövningens slopande men anser sig ej kunna angiva om tidpunkten ännu är mogen för en sådan åtgärd.

Den föreslagna höjningen av änkepensionen har godtagits i flertalet remissyttranden. I några yttranden har dock gjorts gällande, att förslaget i denna del ej längre torde vara aktuellt efter 1953 års standardförhöjning av folkpensionerna.

Svenska stadsförbundet och *Svenska landskommunernas förbund* ävensom några kommuner anser, att änkepensionens belopp bör höjas till 1 000 kronor om året, alltså i paritet med vad som utgår till ensamstående ålderspensionär. *Socialstyrelsen* är av samma uppfattning och förordar därjämte att en översyn av indexbeloppen inom folkpensioneringen verkställs.

Pensionsstyrelsen anför.

Sedan avdragsreglerna numera omprövats av statsmakterna och mildrats med verkan fr. o. m. år 1954, återstår frågan med vilket belopp änkepensionen bör understiga ålders- och invalidpensionen för ensamstående. Efter penningvärdets fall sedan år 1946, då lagen om folkpensionering tillkom, och sedan ålders- och invalidpensionerna för ensamstående år 1953 höjts

med 400 kronor utöver den nivå som betingas av levnadskostnadernas nuvarande storlek i förhållande till läget år 1946, förefaller det styrelsen som den år 1946 bestämda skillnaden, 400 kronor, i dagens läge låter sig väl försvara ur olika synpunkter. Om denna nivåskillnad godtages som utgångspunkt, bör det emellertid enligt styrelsens mening tillses att den bibehålles vid förändringar av pensionsbeloppen till följd av pensionspristalets växlingar. Det är nämligen uppenbart att en uppgång av levnadskostnaderna fördyrar uppehållet för en änkepensionär med samma belopp i kronor räknat som för annan ensamstående folkpensionär. Styrelsen förordar därför att änkepensionens grundbelopp bibehålles vid 600 kronor men att index- och standardtilläggen till änkepension bringas att överensstämja med motsvarande tillägg till ålders- och invalidpension för ensamstående. — — — Det må i detta sammanhang framhållas att det nu förda resonemanget även utgör ett skäl för höjning av index- och standardtilläggen å hustrutillägg till samma nivå som motsvarande tillägg å allmän ålderspension och tilläggs-pension för gift person, vars make jämväl åtnjuter indexreglerad folkpension.

Förslaget om obligatorisk granskning i pensionsstyrelsen av ärenden om änkepension enligt de av änkepensioneringskommittén förordade reglerna har blott kritiserats av *Svenska landskommunernas förbund*, som förordar en fortsatt decentraliserad beslutanderätt i dessa ärenden.

Vad härefter angår förslaget om höjning av änke- och änklingsbidragen har detta ej föranlett någon erinran i flertalet remissyttranden. *Pensionsstyrelsen* och *socialstyrelsen* föreslår här samma belopp som av dem förordats i fråga om änkepensionen.

I det gemensamma yttrandet från *Svenska personal-pensionskassan m. fl.* föreslås, att nu ifrågavarande bidrag inarbetas i folkpensioneringslagen samt befrias från inkomstprövning i likhet med vad som föreslagits i fråga om folkpensionerna.

I några yttranden har berörts frågan om den åldersgräns för barnet, vilken gäller för änke- och änklingsbidragen och som föreslås även för vårdbidraget.

Socialstyrelsen anför.

Det är enligt styrelsens mening icke moderns arbetsbörda i hemmet som sådan, som bör vara avgörande vid bestämmandet av den tidpunkt, då bidraget skall upphöra. Icke heller bör man härvidlag tillmäta kravet på moderns inpassning i förvärvslivet avgörande betydelse. I stället bör enligt styrelsens mening väljas den lösning, som kan förutsättas bäst främja barnens trygghet och omvårdnad. Denna tillgodoses i regel bäst, om icke tvånget till inpassning i förvärvslivet är alltför starkt. I detta sammanhang bör det särskilt beaktas, att barnens behov av personlig kontakt och tillsyn under de närmaste åren efter 10-årsåldern ingalunda är mindre än i de första skolåren. Härom råder en tämligen enig opinion bland ungdomsvårdare av olika slag. Genom nuvarande åldersgräns ställas många mödrar inför tvånget att vid en för barnens utveckling kritisk tidpunkt åsidosätta sina vårdnadsuppgifter för att genom förvärvsarbete ersätta det indragna ekonomiska stödet. — — — Den engelska lagstiftningen medger i konsekvens med den ovan hävdade uppfattningen, att bidrag, i stort sett motsvarande vårt änkebidrag,

får utgå så länge barnet är skolpliktigt eller eljest går i skola eller undergår lärlingsutbildning, dock högst till den 31 juli efter barnets sextonde födelsedag. Internationella arbetsorganisationens konvention (nr 102) angående minimistandard för social trygghet, vilken konvention anmälts i prop. nr 73 vid 1953 års riksdag, kan av vissa bestämmelser att döma (artikel 63 mom. 5 jämförd med artikel 1 mom. 1 e) antagas utgå från att understöd till änkor med barn skall avse änkor med barn under 15 år. Socialstyrelsen finner i anledning av det anförda starka skäl föreligga för en höjning av den nuvarande 10-årsgränsen. Då de väsentligaste av de risker, som äro förenade med en minskning eller ett brytande av kontakten mellan moder och barn ofta äro undanröjda i 12-årsåldern, vill styrelsen föreslå, att den av kommittén föreslagna åldersgränsen, 10 år, höjes till 12 år.

Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulent i tionde distriktet förordar, att åldersgränsen höjes så att den omfattar hela skolåldern, under det att *länsstyrelsen i Örebro län* anser, att åldersgränsen bör göras avhängig av antalet barn i familjen.

Riksförbundet landsbygdens folk och Svenska landsbygdens kvinnoförbund föreslår, att en uppmjukning av tioårsgränsen bör åstadkommas för de fall, då speciella svårigheter föreligger för modern att vara borta från hemmet även efter det barnet fyllt tio år.

Rörande förslaget om v å r d n a d s b i d r a g går meningarna starkt isär i remissyttrandena.

Arbetsmarknadsstyrelsen, länsstyrelserna i Skaraborgs, Kopparbergs och Norrbottens län, Svenska stadsförbundet, Riksförbundet landsbygdens folk, Folkpartiets kvinnoförbund och Högerns kvinnoförbund ansluter sig helt till förslaget, varjämte detta lämnas utan erinran i ett femtontal yttranden.

I ett stort antal yttranden avstyrkes däremot förslaget. I några yttranden, bl. a. från *Svenska landskommunernas förbund, statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter i femte och tolfte distrikten, Fredrika-Bremer-förbundet* samt *Svenska personal-pensionskassan*, framhålles, att nu ifrågavarande hjälpbehov hellre bör tillgodoses i form av allmän socialhjälp. I andra yttranden, bl. a. från *statskontoret, länsstyrelsen i Östergötlands län* och *Svenska arbetsgivareföreningen*, göres gällande, att förslaget kan befaras motverka bemödandena att få de ensamstående kvinnorna in i produktivt arbete.

Socialvårdsförbundet anför.

Trots att förbundet redan tidigare deklarerat sin positiva inställning till frågan om ett verksamt ekonomiskt stöd åt hela gruppen ensamställda kvinnor, kan förbundet dock icke tillstyrka, att det föreliggande förslaget till vårdnadsbidrag till fränskilda och ogifta mödrar utan vidare lägges till grund för lagstiftning i ämnet. Några undersökningar om hur de tillämnade bestämmelserna komma att verka i praktiken ha icke företagits av änkepensioneringskommittén. Bland de ogifta mödrarna växla de enskilda förhållandena starkt från fall till fall. Att under sådana förhållanden utnyttja en socialförsäkrings med nödvändighet mera stela och schematiska regler för ett bedömande av hjälpbehovens omfattning torde icke alltid kunna förenas med kraven på effektiva och efter den enskilde individens personliga för-

hållanden avpassade åtgärder. I vart fall synes hela frågan om ett ekonomiskt stöd åt ogifta mödrar böra göras till föremål för förnyade överväganden. Dessa böra icke, som änkepensioneringskommittén i huvudsak får anses ha gjort, grundas på teoretiska spekulationer i frågan. Med utgångspunkt från faktiskt föreliggande förhållanden i ett representativt urval fall bör förutsättningslöst prövas i vilken form — inkomstprövad socialförsäkring eller allmän behovsprövad hjälp — föreliggande hjälpbehov lämpligen bör tillgodoses.

I övrigt har i remissyttrandena framställts erinringar mot olika detaljer i förslaget. Vad angår vårdnadsbidragen till frånskilda kvinnor har bl. a. anmärkts, att mannens underhåll bör helt avdragas från vårdnadsbidraget eller att mannen i varje fall bör åläggas att återbetala detta bidrag. Denna uppfattning har framförts av bl. a. *länsstyrelserna i Uppsala, Örebro och Jämtlands län*.

Att vårdnadsbidrag skall utgå även till ogifta kvinnor avstyrkes av bl. a. *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Kronobergs, Väster- norrlands och Jämtlands län. Länsstyrelsen i Örebro län* framhåller, att vårdnadsbidragen i dessa fall skulle kunna leda till att många äktenskap ej kommer till stånd. *Pensionsstyrelsen* delar denna uppfattning och tillstyrker vårdnadsbidrag till ogifta mödrar blott under den förutsättningen, att en avsevärd karenstid stadgas innan rätten till bidraget inträder.

Karenstiden å tre år, då faderskapet till barnet ej fastställts, avstyrkes av *länsstyrelserna i Gotlands och Skaraborgs län. Sveriges socialdemokratiska kvinnoförbund* ställer sig tveksamt till detta villkor. *Fattigvårds- och barnavårdskonsulenten i nionde distriktet* anser, att kravet blott bör upprätthållas, då modern vägrar att uppgiva fadern till barnet.

Anmärkningar har även riktats mot villkoren i fråga om samboende med barnet och självständigt hushåll tillsammans med detta, bl. a. av *socialstyrelsen, länsstyrelserna i Södermanlands, Örebro och Västernorrlands län* och *Tjänstemännens centralorganisation*.

Rörande vårdnadsbidragets belopp har framställts samma erinringar som förut nämnts i fråga om änke- och änklingsbidraget.

Vad angår de särskilda barnbidragen saknas anledning att gå in på yttrandena annat än i vad de berör nu aktuella delar av änkepensioneringskommitténs förslag.

Förslaget om indexreglering av de särskilda barnbidragen har tillstyrkts i några yttranden, bl. a. av *länsstyrelserna i Jönköpings, Göteborgs och Bohus, Västmanlands och Jämtlands län. Statskontoret och pensionsstyrelsen* har däremot avstyrkt förslaget i denna del. I övriga yttranden har frågan i allmänhet ansetts vara inaktuell efter den år 1953 företagna höjningen av de särskilda barnbidragen.

Förslaget rörande inkomstprövning av de särskilda barnbidragen har i allmänhet lämnats utan erinran i remissyttrandena. *Socialvårdsförbundet* och *Svenska personal-pensionskassan* förordar dock att inkomstprövningen slopas.

Den föreslagna utvidgningen av kretsen av barnbidragsberättigade har berörts i några yttranden, varvid *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Jämtlands län* tillstyrker förslaget, liksom *pensionsstyrelsen*, som anser att rätten till barnbidrag bör utsträckas även till änklings barn.

Förslaget att i fråga om finansieringen av det förbättrade ekonomiska stödet till ensamstående kvinnor anknyta till nuvarande kostnadsfördelning mellan stat och kommun inom folkpensioneringen har föranlett *överståthållarämbetet*, *Svenska stadsförbundet*, *Svenska landskommunernas förbund*, *Stockholms stad* och *Norrköpings stad* att yrka att frågan om denna kostnadsfördelning i stort upptages till omprövning.

Fråga rörande pensionspristalets beräkning

Indexregleringen inom folkpensioneringen bygger på en för hela riket gemensam index med anknytning till socialstyrelsens levnadskostnadsindex men med en särskild pristalserie för folkpensionärerna (pensionspristalet) med utgångspunkt från levnadskostnadernas storlek vid tiden för folkpensionsreformens genomförande.

I samband med att Kungl. Maj:t i brev den 27 mars 1954 till socialstyrelsen och statistiska centralbyrån (jämför prop. 1954: 1 bil. 2 p. 8, SU 13, Rskr. 92) förordnade, att levnadskostnadsindexen skulle från och med den 1 juli 1954 ersättas av en ny indexserie, benämnd konsumentprisindex, anbefalldes socialstyrelsen att inkomma med förslag till de anvisningar som i fortsättningen erfordrades för pensionspristalets beräkning. I samband därmed anbefalldes socialstyrelsen att även under andra halvåret 1954 beräkna levnadskostnadsindex i enlighet med de före den 1 juli 1954 gällande grunderna för möjliggörande av pensionspristalets beräkning i avvaktan på ändrade anvisningar härom.

Socialstyrelsen har den 3 augusti 1954 avgivit ett förslag i frågan. Över detta förslag har statskontoret och pensionsstyrelsen yttrat sig.

Socialstyrelsen föreslår, att pensionspristalet framdeles skall anknytas till konsumentprisindexen, eftersom denna index skall träda i stället för levnadskostnadsindexen och någon annan fortlöpande, på detaljhandelspriser grundad index inte kommer att finnas. Styrelsen framhåller, att anknytningen till konsumentprisindexen medför, att det grundläggande prismaterialet kommer att hänföra sig ej endast till städer och tätorter, såsom var fallet i fråga om levnadskostnadsindexen, utan även till den icke tätbebyggda landsbygden samt att vägningstalen för beräkningarna kommer att avspegla ej blott såsom hittills konsumtionen inom en viss befolkningsgrupp (arbetare och lägre tjänstemän) och en viss familjetyp (man, hustru och två barn) utan den totala privata konsumtionen. Styrelsen påpekar även, att verkställda beräkningar för månaderna mars och juni 1954 utvisar, att skillnaden mellan pensionspristalen enligt den föreslagna och den hittills

använda beräkningsmetoden är helt obetydlig och att båda metoderna efter avrundning till hela tal ger för dessa månader helt överensstämmande resultat.

I folkpensioneringslagen definieras pensionspristalet såsom det procenttal, som utmärker förhållandet mellan de allmänna levnadskostnaderna under varje kvartals sista månad och levnadskostnaderna i juni 1946. Eftersom termen levnadskostnad ej längre kommer att ingå i indexseriens benämning, föreslår socialstyrelsen, att nämnda definition ändras så att den i stället anknyter till förhållandet mellan »det allmänna prisläget», alternativt »den allmänna prisnivån», vid beräkningstillfället och »prisläget» (»prisnivån») under juni 1946. Styrelsen påpekar vidare, att eftersom konsumentprisindexen kommer att beräknas månadsvis, så kan den hittills endast en gång i kvartalet företagna beräkningen av pensionspristalet hädanefter av socialstyrelsen göras varje månad, med påföljd att nytt pensionspristal kan av Kungl. Maj:t fastställas för varje månad. Med hänsyn till lämpligheten av en sådan samordning mellan de båda talserierna föreslår socialstyrelsen, att i folkpensioneringslagen stadgas den ordningen, att styrelsen skall verkställa beräkning av förhållandet mellan det allmänna prisläget under varje månad och prisläget i juni 1946 samt att Kungl. Maj:t på grundval härav skall senast den 5 i andra månaden efter den månad, som beräkningen avser, fastställa det procenttal, pensionspristalet, som utmärker angivna förhållande, varefter detta pensionspristal skall gälla under tredje månaden efter den, som beräkningen avser. De närmare föreskrifterna rörande socialstyrelsens förutnämnda beräkning förutsätter styrelsen skall liksom hittills upptagas i en särskild tillämpningskungörelse.

Statskontoret och pensionsstyrelsen har ingen erinran mot förslaget.

Anslagsfrågor

För innevarande budgetår är under rubriken Bidrag till folkpensioner m. m. uppfört ett förslagsanslag av 1 085 milj. kronor och under rubriken Indextillägg å folkpensioner ett förslagsanslag av 243 milj. kronor. Under dessa rubriker hade för budgetåret 1953/54 anvisats 1 030 milj. kronor (nettoutgiften blev nämnda år 1 023 893 236 kronor) resp. 242 milj. kronor (nettoutgiften blev 243 565 014 kronor). Med hänsyn till att förslag om inräkning av flertalet indextillägg i folkpensionernas grundbelopp kunde väntas och det därför inte torde bli ändamålsenligt att redovisa indextilläggen under särskilt anslag, har i årets statsverksproposition förenämnda båda anslag sammanförts till ett anslag under rubriken *Bidrag till folkpensioner m. m.*

Pensionsstyrelsen har i vederbörlig anslagsframställning den 28 augusti 1954 beräknat medelsbehovet för nästa budgetår för de båda delanslagen till 1 086 resp. 280,7 milj. kronor eller till sammanlagt 1 366,7 milj. kronor.

Följande sammanställning utvisar antalet pensionstagare, som uppburit pension för januari 1953, samt motsvarande för budgetåret 1955/56 uppskattade antal.

	Antal pensionstagare i januari 1953	Beräknat antal pensionstagare 1955/56
A. Alderspension		
Ogifta pensionstagare	361 459	375 000
Gifta pensionstagare, vars make ej upp- bär folkpension eller hustrutillägg	63 774	64 000
Gifta manliga pensionstagare, vars hustru uppbär hustrutillägg	14 897	19 000
Gifta pensionstagare, vars make uppbär folkpension	193 146	212 000
Delsumma för A	633 276	670 000
B. Invalidpension och sjukbidrag		
Enbart grundpension	14 627	14 500
Tilläggs pension	130 328	120 000
Delsumma för B	144 955	134 500
C. Änkepension	15 070	16 000
D. Hustrutillägg	18 781	22 000
Summa A—D	812 082	842 500

Pensionsstyrelsen uppskattar de totala folkpensionskostnaderna för budgetåret 1955/56 — fränsett indextillägg — till 1 278 milj. kronor. Av detta belopp kunde 164,7 milj. kronor beräknas utgöra tilläggs pensioner, änkepensioner, hustrutillägg och vårdtillägg, till vilka förmåner kommunerna skulle bidra med en andel, som kunde uppskattas till 44,5 procent. Vidare beräknades 209,7 milj. kronor utgöra kommunala bostadstillägg, till vilka kommunerna skulle bidra med en andel, som kunde uppskattas till 56,5 procent. Kommunernas bidrag kunde alltså beräknas till (73,3 + 118,5) 191,8 milj. kronor. Den på statsverket belöpande andelen av folkpensionskostnaderna fränsett indextillägg beräknade pensionsstyrelsen på grund härav till 1 086 milj. kronor.

Styrelsen anför vidare.

Antalet kommunala bostadstillägg till ålderspensionärer vid 1954 års ingång utgjorde omkring 270 000, medan man haft anledning förvänta att antalet skulle varit i runt tal 100 000 högre. Förklaringen härtill torde vara att åldringar, som uppfyller villkoren för rätt till kommunalt bostadstillägg, i betydande omfattning ej i tid inkommit med ansökan om sådant tillägg. Visserligen har ett mycket stort antal ansökningar om kommunalt bostadstillägg ingivits till styrelsen efter ingången av år 1954, men ännu större är det antal ansökningar som man har anledning förvänta ytterligare. Vid beräkningen av anslaget har sålunda förutsatts, att antalet åldringar med kommunalt bostadstillägg kommer att uppgå till omkring 375 000 under budgetåret 1955/56, ett antagande som givetvis är mycket osäkert. Även kostnaden för vårdtilläggen, rörande vilka man ännu ej har någon erfarenhet, är ytterst vansklig att uppskatta. Totalkostnaden för vårdtilläggen har här upptagits till samma belopp, 2,5 milj. kronor, varmed räknades i propositionen 1954: 66, där förslaget om tilläggens införande framlades.

Vad härefter angår kostnaderna för indextillägg för budgetåret 1955/56 beräknade pensionsstyrelsen dem till 305,7 milj. kronor under förutsättning att pensionspristalet förblir mellan 135 och 145. Av kostnaderna kunde 56,2 milj. kronor beräknas avse indextillägg å tilläggs- och änkepensioner samt hustrutillägg, av vilken kostnad kommunerna skulle betala en till 44,5 procent beräknad andel. Kommunernas bidrag kunde därför beräknas till 25 milj. kronor, och den på staten belöpande andelen av kostnaderna för indextillägg skulle sålunda utgöra 280,7 milj. kronor.

I årets statsverksproposition (V ht p. 93) har anslaget under rubriken Bidrag till folkpensioner m. m. upptagits med ett avrundat, preliminärt beräknat belopp, 1 365 milj. kronor.

Under rubriken *Särskilda barnbidrag till änkers och invaliders barn m. m.* är för innevarande budgetår uppfört ett förslagsanslag av 12,1 milj. kronor. För budgetåret 1953/54 hade anvisats 14,5 milj. kronor och nettoutgiften för detta år var 11 011 991 kronor.

Under detta anslag anvisas medel för såväl de särskilda barnbidragen som änke- och änklingsbidragen.

Pensionsstyrelsen har i sin anslagsframställning anfört, att skillnaden mellan anslagsbelopp och medelsåtgång under detta anslag för budgetåret 1953/54 till större delen torde kunna förklaras med att kostnadsökningen till följd av den 1953 beslutade höjningen av de särskilda barnbidragen överdimensionerats.

För budgetåret 1955/56 uppskattar styrelsen bruttokostnaderna för de särskilda barnbidragen till 16 milj. kronor och för änke- och änklingsbidragen till 4,3 milj. kronor eller sammanlagt 20,3 milj. kronor. Kommunernas andel i kostnaderna för barnbidragen beräknades utgå efter en genomsnittlig bidragsprocent av 42,5 och sålunda uppgå till ca 6,8 milj. kronor. Den genomsnittliga bidragsprocenten för änke- och änklingsbidragen med därå utgående indextillägg beräknades till 40 och för de till bidragen utgående kommunala bostadstilläggen till 55. Då kostnaderna för änke- och änklingsbidragens grundbelopp kunde uppskattas till 2,3 milj. kronor, för indextilläggen till 0,7 milj. kronor och för bostadstilläggen till 1,3 milj. kronor, skulle kommunernas bidrag till änke- och änklingsbidragen inalles uppgå till 1,9 milj. kronor. Kommunernas andel av utgifterna för förmånerna under detta anslag kunde sålunda beräknas till $(6,8 + 1,9)$ 8,7 milj. kronor och den på staten belöpande kostnaden till $(20,3 - 8,7)$ 11,6 milj. kronor.

Med hänsyn till den aktuella höjningen av änke- och änklingsbidragen har i årets statsverksproposition (V ht p. 96) under förevarande rubrik preliminärt upptagits ett något högre belopp, 11,9 milj. kronor.

Departementschefen

Folkpensioneringens huvudsyfte är att bereda varje medborgare ekonomisk trygghet på ålderns dagar eller vid dessförinnan inträdande arbetsförmåga; och detta syfte har i första hand varit bestämmande för avgräns-

ningen av kretsen av de pensionsberättigade. Enligt 1946 års folkpensioneringslag gäller sålunda, att den som fyllt 67 år är berättigad till ålderspension och att den, vars arbetsförmåga dessförinnan blivit höggradigt ned-satt genom sjukdom eller lyte, är berättigad till invalidpension eller sjukbidrag.

Folkpensioneringen tager härjämte sikte på två kategorier av kvinnor, vilkas belägenhet befunnits påkalla visst ekonomiskt stöd från det allmännas sida även för tid innan rätt till folkpension föreligger enligt vad nyss nämnts. Det gäller kvinnor, som på grund av relativt hög ålder och efter tämligen långt äktenskap i allmänhet har svårigheter att erhålla något förvärvsarbete av betydelse, när den situationen inträder att mannen blivit hänvisad till att försörja sig och hustrun på sin folkpension eller när mannen avlidit. Sålunda utgår hustrutillägg till mannens folkpension, när hustrun fyllt 60 år och makarna varit gifta minst fem år; viss dispens kan härvid förekomma från ålderskravet. Vidare utgår änkepension till änkor som fyllt 55 år, såvida de uppnått denna ålder senast det år mannen avled och makarna varit gifta minst fem år. När särskilda skäl föranleder därtill kan änkepension beviljas, oaktat änkan vid mannens frånfälle ej uppnått 55 års ålder, dock tidigast från denna ålder.

Motsvarande ekonomisk hjälp utgår till ytterligare en grupp personer, nämligen änkor och änklingar med minderåriga barn. Enligt 1947 års lag om bidrag till änkor och änklingar med barn utgår sådant bidrag — i de fall då rätt till folkpension ej föreligger — till änka eller änklings, som har vårdnad om barn i äktenskapet med den avlidne eller om annat barn, som vid makens död stadigvarande vistades i makarnas hem. Bidraget utgår så länge vårdnadshavaren bor tillsammans med barnet, dock längst tills barnet fyllt tio år.

De förmåner som nu berörts avser huvudsakligen den förmånsberättigades eget understödsbehov. Har änka, invalid eller annan folkpensionär minderåriga barn att draga försorg om, utgår vidare — utöver allmänt barnbidrag — särskilt barnbidrag. Enligt 1947 års lag om särskilda barnbidrag till änkors och invaliders m. fl. barn utgår sådant bidrag även för föräldralösa barn och vissa med dem i lagen jämställda barn samt för sådana barn utom äktenskap, för vilka faderskapet inte fastställts. Bidraget utgår tills barnet fyllt 16 år.

Inom detta system av olika förmåner tillgodoses för betydande grupper behovet av hjälp från samhällets sida till ett rimligt uppehälle. Det är givet, att det i vissa avseenden kan råda delade meningar om hur gränsdragningen bör göras i fråga om de förmånsberättigade, och vad särskilt angår änkor och ensamstående kvinnor med barn har gjorts gällande, att systemet företar bristfälligheter. Denna fråga liksom spörsmålet om samhällseliga stödåtgärder i annan form åt dessa kvinnor har ansetts tarva närmare utredning, och jämlikt bemyndigande den 30 juni 1948 har tillkallats särskilda sakkunniga för att verkställa sådan utredning. De sakkunniga, vilka antagit benämningen änkepensioneringskommittén, har i november 1952 avgivit

betänkande om stöd åt änkor och vissa andra ensamstående kvinnor m. m. (SOU 1952: 36).

Änkepensionerskommitténs betänkande har redan i vissa delar upptagits till behandling i annat sammanhang. Vad nu sagts gäller av kommittén föreslagna åtgärder för inplacering av ensamställda kvinnor i förvärvslivet, bl. a. genom viss omskolningsverksamhet. I detta hänseende må hänvisas till vad härom anförts i årets statsverksproposition (V ht p. 53).

Kommitténs förslag i övrigt, avseende utvidgningar och förbättringar av de understödsformer, som står berörda kvinnogrupper till buds, har likaledes redan realiserats i viss omfattning. Sålunda har genom den år 1953 företagna höjningen av de särskilda barnbidragen vad kommittén i detta hänseende föreslagit blivit tillgodosett.

Kommittén har föreslagit dels en väsentlig utvidgning av kretsen av de änkepensionsberättigade, dels att änke- och änklingsbidraget skall, under benämningen vårdnadsbidrag, utvidgas att omfatta även fränskilda och ogifta kvinnor med minderåriga barn. Vad angår änkepensionen innebär kommitténs förslag i huvudsak, att den nuvarande vid 55 år satta änkeåldern, dvs. den ålder änkan skall ha uppnått vid mannens död för rätt till änkepension, sänkes till 50 år samt att med fall, då änkeåldern är uppnådd, jämställes fall då änkan från mannens död tills hon uppnått sagda ålder haft vårdnaden om och sammanbott med barn under tio år. Under dessa förutsättningar skulle änkepension utgå under i övrigt samma förutsättningar som f. n., nämligen att änkan fyllt 55 år och att makarna varit gifta minst fem år. Vidare skall enligt förslaget de nuvarande fåtaliga fallen, då änkepension beviljas efter viss skälighetsprövning, utvidgas väsentligt. Yngre änkor — mellan 50 och 55 år — föreslås sålunda under förut angivna förutsättningar kunna erhålla änkepension, om det med hänsyn till svårighet för dem att vinna utkomst genom arbete och övriga omständigheter prövas skäligt. Denna skälighetsregel kompletteras i förslaget med ännu en dylik regel, enligt vilken änkepension skall kunna utgå efter något skärpt skälighetsprövning utan annan bestämd förutsättning än att änkan varit gift minst fem år. Förslaget har i betänkandet försetts med en utförlig motivering angivande i vilka fall skälighetsreglerna enligt kommitténs mening bör föranleda att änkepension beviljas och när så bör vara uteslutet. Även vad angår vårdnadsbidraget har kommittén funnit sig nödsakad att uppställa ett flertal speciella förutsättningar för att å ena sidan få med alla sådana fall, där bidragsrätt bör föreligga, men å andra sidan utesluta fall, där sådan rätt på anförda skäl ej ter sig rimlig eller kan medföra olägenheter i andra avseenden. Vårdnadsbidraget skulle sålunda — utöver i de nuvarande änke- och änklingsbidragsfallen — utgå till fränskilda kvinnor, som har vårdnaden om och stadigvarande bor tillsammans med barn under tio år. Såvitt angår ogifta mödrar skulle sådant bidrag kunna beviljas under följande förutsättningar, nämligen a) att barnet uppnått en ålder av tre månader, b) att, om barnet är under tre år, faderskapet blivit

fastställt, c) att modern sammanbott med barnet alltsedan dess födelse och d) att modern och barnet bildar självständigt hushåll. Såvitt avser de under c) och d) angivna förutsättningarna föreslår kommittén vidare viss möjlighet till dispens efter skälighetsprövning.

Kommitténs förslag i denna del har i remissyttrandena varit föremål för delade meningar, varvid bl. a. uttryckts uppfattningen att nu ifrågavarande behovsfall hellre bör tillgodoses inom ramen för den nya socialhjälp.

Kommittéförslaget innebär såvitt angår änkepensioneringen en icke oväsentlig sänkning av den nuvarande pensionsåldern för änkor. I denna del kan enligt min mening ifrågasättas huruvida förslaget är väl avvägt, eftersom tendensen nu med hänsyn till befolkningsutvecklingen och läget på arbetsmarknaden går mot en höjning av pensionsåldern. Kommitténs utredning visar för övrigt att man, så snart man går utanför den nuvarande kretsen av förmånsberättigade, rör sig på ett område där de ensamställda kvinnornas hjälpbehov erbjuder så stora variationer och är beroende av så olika förutsättningar att det inte går att konstruera schematiska regler som ger rättvisa. Kommittén har själv insett detta och infört olika möjligheter till undantag och skälighetsprövning. Att söka föra in dessa fall under en hjälpform av socialförsäkringstyp med dess med nödvändighet mera stela och schematiska regler synes enligt min mening inte lämpligt, utan området torde vara mera lämpat för en på allmän behovsprövning uppbyggd hjälpform. Den nya socialhjälp, varom jag har för avsikt att inom kort framlägga förslag och som avses skola träda i stället för fattigvården, torde här kunna bli av betydelse. Verkningarna av detta förslag liksom av andra aktuella reformer — jag avser bl. a. moderskapsförsäkringen, som trätt i kraft i år, och den verksamhet för omskolning av ensamställda kvinnor, varom jag talat i det föregående — kan givetvis ej nu klart bedömas men torde komma att medföra att de förhållanden, varpå kommittén byggt sin bedömning av hithörande problem, i betydande utsträckning blir inaktuella.

Med hänsyn till det anförda kan jag inte biträda förslaget om en utvidgning av kretsen av de änkepensionsberättigade på sätt kommittén förordat, ej heller dess förslag om vårdnadsbidrag. Förevarande frågekomplex, varav de ensamstående mödrarnas problem utgör en väsentlig del och vars behandling därför synes böra ingå som ett led i den familjesociala politiken i övrigt, torde böra göras till föremål för förnyat övervägande men först sedan en kartläggning skett av de aktuella hjälpbehoven för de ensamställda kvinnorna och av de förutnämnda reformernas inverkan härvidlag. Att den inventering av de familjepolitiska åtgärderna, som igångsatts av 1954 års familjeutredning, i detta sammanhang kommer att bli av stor betydelse är självfallet.

Innan jag lämnar frågan om den förmånsberättigade personkretsen vill jag beröra några detaljspörsmål, som aktualiserats av kommittén eller genom uttalanden i remissyttrandena. Den första frågan gäller kravet på minst fem års äktenskap för rätt till änkepension eller hustrutillägg. I ett remissyttrande har förordats en uppmjuk-

ning av detta krav, så att en änka, som uppbär änkepension eller änkebidrag och gifter om sig med en folkpensionär — ett ej så ovanligt fall — kan erhålla hustrutillägg även innan detta äktenskap bestått fem år. En sådan ändring finner jag rimlig men anser att den bör utformas så, att ifrågavarande kvinna senare också kan bli berättigad till änkepension, om den nya mannen skulle dö innan äktenskapet varat fem år. Jag vill förordna att ändringen ges sådan utformning att den nu förefintliga dispensmöjligheten i fråga om änkeåldern resp. hustrutilläggsåldern även omfattar äktenskapstiden.

Änkepensioneringskommittén har föreslagit viss komplettering av 12 § folkpensioneringslagen. I detta lagrum stadgas bl. a., att vid tillämpning av lagen ogift pensionsberättigad, vilken sedan avsevärd tid sammanlever med annan under äktenskapsliknande förhållanden, må när särskilda skäl föreligger därtill anses såsom gift med denne. Kompletteringen innebär, att hon under sådana förutsättningar skall, om mannen avlider, kunna med avseende å rätt till änkepension anses ha varit gift med honom. Som emellertid lagen i sin nuvarande lydelse i praxis redan sedan lång tid givits en häremot svarande tolkning, synes mig denna tilläggsbestämmelse ej vara erforderlig.

Vad angår den för rätt till änke- och änklingsbidrag uppställda åldersgränsen för barnet har änkepensioneringskommittén prövat om en höjning kan anses påkallad, men med hänsyn bl. a. till den av kommittén föreslagna utbyggnaden av änkepensionerna har kommittén ansett den nuvarande tioårsgränsen kunna bibehållas. I några remissyttranden har dock förordats en höjning, i ett fall till tolv år, i ett annat fall till att omfatta hela skolåldern. Enligt min mening måste tioårsgränsen anses för låg. Visserligen kan väl sägas, att barnet efter denna ålder icke längre behöver samma passning och övervakning som tidigare erfordrats och att modern därför skulle kunna ha större möjligheter att ägna sig åt förvärvsarbete. Men å andra sidan är åren närmast efter tioårsåldern en känslig period i barnets utveckling, då det är i stort behov av personlig kontakt med modern och behöver en känsla av trygghet, som ej kan erhållas i ett hem där modern en stor del av dagen är borta på arbete och under återstående tiden har sina hemsysslor att sköta. Jag vill därför förordna att åldersgränsen nu höjes till tolv år.

En av änkepensioneringskommittén föreslagen utökning av de till särskilt barnbidrag berättigade barnkategorierna med ytterligare en, mycket speciell och fåtalig grupp av barn anser jag mig ej böra förordna. Här torde socialvården böra lämna den hjälp som må erfordras utöver den som utgår i form av allmänt barnbidrag.

Vad härefter angår förmånernas storlek avser änkepensioneringskommitténs förslag en höjning av beloppen av änkepension och änke- och änklingsbidrag. Rörande de nuvarande beloppen av folkpensioner och änke- och änklingsbidrag skall först i korthet nämnas följande. Den allmänna ålderspensionen för ogift pensionsberättigad och för

gift pensionsberättigad, vars make ej uppbär folkpensionsförmån, utgår med 1 000 kronor i grundbelopp, 400 kronor i indextillägg (åtta tillägg å 50 kronor) samt 400 kronor i s. k. standardförhöjning enligt 1953 års lag om höjning av folkpensioner m. m., sammanlagt 1 800 kronor, allt för år räknat. För gift pensionsberättigad, vars make uppbär ålderspension, tilläggspension eller hustrutillägg, utgår den allmänna ålderspensionen med 800 kronor i grundbelopp, 320 kronor i indextillägg (åtta tillägg å 40 kronor) samt 320 kronor i standardförhöjning, tillhoppa 1 440 kronor, allt per år. För gift pensionsberättigad, vars make åtnjuter enbart grundpension, utgår allmän ålderspension med 800 kronor i grundbelopp, 400 kronor i indextillägg och 400 kronor i standardförhöjning, tillhoppa 1 600 kronor, allt per år. Invalidpension och sjukbidrag utgår för berörda persongrupper med motsvarande belopp som ålderspensionen, dock att förutnämnda grundbelopp här är uppdelade å 200 kronor i grundpension och resten (800 eller 600 kronor) i tilläggspension. Den allmänna ålderspensionen inklusive indextillägg och standardförhöjning är till storleken oberoende av vederbörandes inkomst och förmögenhet och motsvarande gäller grundpensionen. Invalidpensionen och sjukbidraget i övrigt är däremot inkomstprövade. Hustrutillägget och änkepensionen samt änke- och änklingsbidraget, vilka samtliga är inkomstprövade, utgår med 600 kronor i grundbelopp, 240 kronor i indextillägg (åtta tillägg å 30 kronor) samt 240 kronor i standardförhöjning, sammanlagt 1 080 kronor, allt för år. Utöver de angivna beloppen utgår kommunalt bostadstillägg till pensions- och bidragsberättigade i kommuner, som beslutat om införande av sådant tillägg. Dessa tillägg, som är inkomstprövade, uppgår till varierande belopp i de olika kommunerna.

Kommittéförslaget innebär, att änkepensionen och änke- och änklingsbidraget skall höjas till vad som utgår i närmast högre beloppsgrupp, alltså till 800 kronor i grundbelopp och 320 kronor i indextillägg. Standardförhöjningen hade ännu icke införts, när kommitténs förslag framlades. Kommittén, som förutsätter att inkomstprövningen av dessa förmåner bibehålles, har motiverat höjningen med att de gällande beloppen måste anses otillräckliga. Vid avvägningen av det ursprungliga beloppet byggde man på antagandet att förevarande personer vanligen vore relativt arbetsföra så att de kunde bidra till sin försörjning med minst så stort belopp som motsvarade den avdragsfria inkomsten, dämera 400 kronor per år, men utredningen framhåller, att en verkställd undersökning av änkoras förhållanden visar, att detta antagande inte håller streck för en icke obetydlig del av dem. I dessa fall hade de vanligen ingen egen inkomst. Att av den anledningen höja änkepensionens belopp till vad som ansetts böra vara ett skäligt belopp för den ensamstående invalidpensionären har kommittén å andra sidan ej velat förorda, enär den som konstaterats vara invalid i folkpensionsringslagens mening under alla omständigheter borde vara berättigad till något högre belopp än den som vore relativt arbetsför och ännu ej uppnått pensionsåldern.

Den av kommittén föreslagna, något lägre höjningen har i allmänhet vunnit anslutning från remissinstansernas sida. Pensionsstyrelsen har dock föreslagit, att grundbeloppet skall bibehållas oförändrat men indextillägget i stället höjas till vad som utgår i högsta beloppsgruppen. En sådan anordning, som om den genomfördes borde avse samtliga pensionsförmåner, skulle innebära en principiell omläggning av indexsystemet inom folkpensioneringen, som jag icke är beredd att acceptera. Jag vill i stället förordna kommitténs förslag i denna del.

Kommittén har ej ansett sådant samband föreligga mellan änkepensionen och hustrutillägget att en höjning av den förra nödvändiggör en höjning jämväl av hustrutillägget men har lämnat öppet om detta tillägg bör höjas av annan anledning. Enligt min mening synes hustrutillägget böra undergå en motsvarande höjning som änkepensionen. Vad kommittén anfört till stöd för höjningen av änkepensionen synes med fullt fog kunna åberopas även i fråga om hustrutilläggen, i all synnerhet som det här gäller kvinnor i en högre åldersgrupp; den regelmässiga nedre åldersgränsen för hustrutilläggen ligger som bekant vid 60 år men för änkepensionen vid 55 år. Vid den ursprungliga avvägningen av de olika pensionsbeloppen framhölls visserligen, att hustrutillägget borde bestämmas till sådant belopp, att makarnas pension jämte hustrutillägg uppginge till något lägre belopp än vad makarna gemensamt skulle ägt uppbära, därest jämväl hustrun varit pensionsberättigad. Då hustrun vore arbetsför, syntes det nämligen böra vara möjligt för makarna att reda sig på mindre folkpension än om båda vore arbetsoförmögna. Med den höjning av hustrutillägget som jag nu förordar skulle det bli samma belopp i båda fallen, men detta bör enligt min åsikt ej föranleda betänkligheter, eftersom hustrutillägget ju är inkomstprövat och hustruns arbetsinkomst därför kommer att inverka reducerande på tillägget.

Den höjning av änkepensionen, hustrutillägget samt änke- och änklingsbidraget som jag sålunda finner böra vidtagas innebär, att grundbeloppet höjes till 800 kronor och indextillägget till 320 kronor ävensom att standardförhöjningen i analogi härmed höjes till 320 kronor, allt för år räknat.

I samband med denna beloppshöjning torde frågan om inräknande av standardförhöjningen i folkpensionernas grundbelopp böra upptagas. Att förhöjningen icke redan från början inarbetades i grundbeloppen var beroende av flera skäl, bl. a. att reformen därigenom kunde genomföras snabbare, vilket ansågs vara av vikt. En höjning av grundbeloppen medför vissa ändringar i tekniskt avseende i det nuvarande indexsystemet inom folkpensioneringen. Detta system bygger på principen att varje femprocentig ökning av folkpensionärernas levnadskostnader skall medföra en motsvarande förhöjning av folkpensionernas grundbelopp. Därest standardförhöjningen inräknas i grundbeloppen, föranleder detta, att de gällande indextilläggen ej kommer att stå i motsvarande förhållande till grundbeloppen. Innan jag går vidare in på hithörande frågor anser jag mig böra i korthet beröra vissa bestämmelser rörande indexregleringen.

Socialstyrelsen har att verkställa beräkning av förhållandet mellan de allmänna levnadskostnaderna under varje kvartals sista månad och levnadskostnaderna i juni 1946, dvs. vid tillkomsten av den nuvarande folkpensioneringslagen. Nämda månad utgör således indexregleringens basperiod. På grundval av dessa beräkningar fastställer Kungl. Maj:t under nästpåföljande kvartals första månad det procenttal, pensionspristalet, som utmärker angivna förhållande. Sålunda fastställt pensionspristal gäller fr. o. m. månaden efter den, varunder det faststälts, t. o. m. den månad, då nytt pensionspristal fastställs. De indexintervall som utlöser ändring i indextilläggen har, såsom framgår av vad nyss sagts, bestämts till fem enheter. För varje hel mångfald av fem, varmed pensionspristalet överstiger 100, utgives sålunda indextillägg motsvarande fem procent av grundbeloppet. Vid nedgående pensionspristal bortfaller inte det senast tillkomna indextillägget förrän pensionspristalet nedgått under närmast lägre hela femtal. F. n. utgår åtta indextillägg. Indextilläggens belopp i de olika beloppsgrupperna har jag angivit i det föregående.

I samband med frågan om inräknande av standardförhöjningen i grundbeloppen bör, eftersom summan av indextilläggen nu kommit att uppgå till så stora belopp jämfört med huvudförmånerna, även övervägas att inarbeta några av tilläggen i grundbeloppen. En sådan åtgärd medför i sin tur, att man även bör flytta basperioden, eftersom de nya grundbeloppen då ej längre ger uttryck för förmånernas värde vid tiden för folkpensioneringslagens tillkomst utan vid en senare tidpunkt. Enligt min mening bör inte ifrågakomma att inräkna alla nuvarande indextillägg, enär någon marginal bör finnas. Jag förordar, att sex av de åtta indextilläggen skall inräknas i grundbeloppen samtidigt med standardförhöjningen. De kvarvarande två indextilläggens belopp bör därvid bibehållas. De nya förmånsbeloppen blir sålunda följande. Den allmänna ålderspensionen för ogift pensionsberättigad och för gift pensionsberättigad, vars make ej uppbär folkpensionsförmån, blir 1 700 kronor, vartill kommer två indextillägg å vardera 50 kronor, sammanlagt 1 800 kronor. För gift pensionsberättigad, vars make uppbär enbart grundpension, blir den allmänna ålderspensionen 1 500 kronor, vartill kommer två indextillägg å vardera 50 kronor, tillhoppa 1 600 kronor. Uppbär maken ålderspension, tilläggspension eller hustrutillägg, blir den allmänna ålderspensionen 1 360 kronor, vartill kommer två indextillägg å vardera 40 kronor, tillhoppa 1 440 kronor. Invalidpension och sjukbidrag kommer att för berörda persongrupper utgå med motsvarande belopp som ålderspensionen, dock att grundbeloppet i dessa fall blir uppdelat å 200 kronor i grundpension och resten (1 500, 1 300 resp. 1 160 kronor) i tilläggspension. Vad slutligen angår änkepensionen, hustrutillägget samt änke- och änklingsbidraget kommer dessa att uppgå till 1 360 kronor, vartill kommer två indextillägg å vardera 40 kronor, sammanlagt 1 440 kronor. De sammanlagda beloppen blir alltså desamma som f. n., med undantag av att sistnämnda förmåner flyttas upp i närmast högre beloppsgrupp.

Den föreslagna ordningen medför vissa tekniska ändringar i indexregle-

ringen, nämligen att indexintervallerna bestämmas till tre enheter samt att basperioden flyttas till december 1951. Det kan anmärkas, att detta inte innebär någon ändring i principerna för den nuvarande indexregleringen, vilka principer jag ej finner anledning av ompröva i detta sammanhang, samt att de nya indexintervallerna reellt sett motsvarar de tidigare. Förslaget innebär, att två indextillägg utgår så länge pensionspristalet överstiger 103 och ej uppgår till 109.

Som förut nämnts har socialstyrelsen att varje kvartal beräkna förhållandet mellan de allmänna levnadskostnaderna vid beräkningstillfället och vid indexregleringens basperiod, vilken beräkning sedan ligger till grund för pensionspristalets bestämmande. Dessa förändringar har mätts med utgångspunkt från socialstyrelsens levnadskostnadsindex, som ävenledes beräknas kvartalsvis. Emellertid har i Kungl. brev den 27 mars 1954 i enlighet med beslut vid förra årets riksdag förordnats, att levnadskostnadsindexen skall fr. o. m. den 1 juli samma år ersättas av en ny indexserie, benämnd konsumentprisindex. En omläggning av pensionspristalets beräkning måste med hänsyn härtill övervägas och socialstyrelsen anbefalldes att utarbeta förslag i frågan. I avbidan härpå förordnades i nyssnämnda brev, att levnadskostnadsindex skulle beräknas även för andra halvåret 1954 i enlighet med de före den 1 juli 1954 gällande grunderna för att möjliggöra pensionspristalets beräkning i avvaktan på ändrade anvisningar härom.

Socialstyrelsen har nu föreslagit, att pensionspristalet framdeles skall anknytas till den nya konsumentprisindexen. Denna index beräknas för varje månad, och socialstyrelsen förordar, att pensionspristalet likaledes fastställs månadsvis. Mot socialstyrelsens förslag, som biträtts av övriga berörda fackmyndigheter, har jag ingen erinran. Det må nämnas, att den gamla och den nya beräkningsmetoden enligt vad verkställda beräkningar utvisar ger alldeles samma resultat i fråga om pensionspristalet.

De särskilda barnbidragen är i motsats till de förut berörda förmånerna icke indexreglerade. Änkepensioneringskommittén har emellertid föreslagit införande av en indexreglering för de särskilda barnbidragen efter mönster av folkpensioneringen, dock att indexintervallet skulle vara tio enheter i stället för fem enheter och indextilläggen motsvara tio procent av bidragsbeloppen. Jag vill här erinra om den betydande höjning av de särskilda barnbidragen, som genomfördes den 1 juli 1953 och som innebar att bidragsbeloppen kom att i flertalet fall överstiga vad kommittén föreslagit. Sedan tidpunkten för nämnda höjning har levnadskostnadsnivån hållit sig tämligen konstant. Jag kan med hänsyn härtill icke finna det vara något angeläget önskemål att nu komplicera denna hjälpform med en indexreglering och anser mig därför icke kunna biträda kommitténs förslag i denna del.

Någon ändring i reglerna för inkomstprövningen av folkpensioner, änke- och änklingsbidrag samt särskilda barnbidrag finner jag i likhet med kommittén och flertalet remissinstanser icke nu vara påkallad.

Detta spörsmål torde få tagas upp till prövning i hela sin vidd i samband med att frågan om en med folkpensioneringen samordnad allmän pensionsförsäkring upptages till övervägande.

Såsom framgår av vad jag förut anfört anser jag mig ej kunna förorda kommitténs förslag om utvidgning av kretsen av de änkepensionsberättigade, och därmed synes även förslaget om ändringar i fråga om handläggningen av ärenden rörande änkepension förfalla.

Utöver de av änkepensioneringskommittén väckta frågorna vill jag i detta sammanhang upptaga ytterligare två spörsmål som rör folkpensioneringen. Det ena avser en höjning av de s. k. fickpengarna till sådana folkpensionärer, vilkas folkpension jämlikt 18 § 2 mom. folkpensioneringslagen uppbäres av kommunen (fattigvårdssamhället), som därav äger tillgodogöra sig vissa kostnader för vederbörandes vård och försörjning. Det belopp av folkpensionen som i dessa fall dock alltid skall tillhandahållas den pensionsberättigade för hans personliga bruk eller, om han på grund av sitt tillstånd ej kan begagna sig av kontanta medel, skall användas för hans personliga nytta, har i lagen alltsedan dess tillkomst år 1946 varit bestämt till 200 kronor om året. Detta belopp är ett minimibelopp och i många kommuner har man på senare år avstått mera till den pensionsberättigade. Det bör tilläggas, att kommunen givetvis ej får tillgodogöra sig större belopp av pensionen än som motsvarar förutnämnda kostnader. Med hänsyn till penningvärdesutvecklingen sedan nyssnämnda belopp bestämdes synes det vara rimligt, att detta belopp nu höjes till 360 kronor om året, en ökning som motsvarar den höjning folkpensionsförmånerna undergått under motsvarande tid. Jag förordar därför en sådan höjning men vill därvid tillägga, att det givetvis även framdeles skall vara kommunerna obetaget att ställa större belopp till vederbörandes förfogande.

Det andra spörsmålet avser storleken av de kommunala bostadstilläggen till folkpensionärer, som beretts plats på ålderdomshem. Genom lagändring år 1952 ersattes som bekant vid 1954 års ingång det statliga bostadstillägget, som bekostades delvis av staten och delvis av kommunerna och som utgick med vissa i folkpensioneringslagen fastställda belopp för olika bostadskostnadsgrupper, ävensom det av vederbörande kommun beslutade och bekostade särskilda bostadstillägget av ett enhetligt bostadstillägg. Detta tillägg, det kommunala bostadstillägget, bekostas av staten och kommunerna, varvid storleken av kommunens andel är avvägd efter dess skatteunderlag, dock utgörande högst 60 och lägst 25 procent.

Rörande det kommunala bostadstillägget gäller vidare enligt 7 § folkpensioneringslagen, att det tillkommer kommunen att besluta huruvida sådant tillägg skall utgå i kommunen samt att bestämma de grunder, efter vilka tillägget skall utgå. I två avseenden är dock kommunen härvidlag bunden av lagens bestämmelser. Sålunda skall inkomstprövning av tillägget ske enligt folkpensioneringslagens regler, och för rätt till tillägg får ej upp-

ställas krav på viss tids bosättning i kommunen eller därmed jämförligt villkor.

När de kommunala bostadstilläggen tillkom uttalades från några håll farhågor för att kommunerna skulle bli alltför generösa när det gällde att fastställa grunder för tilläggen, liksom det för övrigt inte saknades farhågor i motsatt riktning. Bland de omständigheter, som främst ansågs tala för att kommunerna borde kunna ges frihet att bestämma tilläggen, var finansieringsfrågans lösning. Det förhållandet att kommunerna skulle själva få svara för en väsentlig del av kostnaderna — de mera bärkraftiga kommunerna ända upp till 60 procent — ansågs komma att verka återhållande.

Praktiskt taget alla kommuner har nu infört kommunala bostadstillägg. Beloppen har i de kommunala grunderna bestämts på varierande sätt. Sålunda har beloppet i många kommuner helt eller delvis anknutits till vederbörandes faktiska bostadskostnad, i andra kommuner har angivits ett bestämt, av bostadskostnaden oberoende belopp. Vanligen har uppställts samma regler för folkpensionärer på ålderdomshem som för andra tilläggsberättigade, men ett mindre antal kommuner har särbestämmelser för de förra.

I kommuner där bostadskostnaden inverkar på bostadstilläggets storlek skall pensionsnämnden vid uträkningen av bostadstillägget för den som är på ålderdomshem verkställa en beräkning av dennes bostadskostnad. Det har visat sig att denna beräkning skett på mycket varierande sätt i de olika kommunerna.

Härvid är att märka, att kommunen äger bestämma ej blott det kommunala bostadstilläggets storlek utan även avgiftssättningen på ålderdomshemmet. Därest kommunen såsom vanligen sker höjer avgiften i takt med bostadstillägget, bortfaller för kommunens del den återhållande verkan som kommunbidraget förutsatts skola ha vid avvägningen av bostadstillägget. Detta bidrag återbekommer ju kommunen i form av avgift på ålderdomshemmet. Genom att höja bostadstillägget och därmed också statens kostnad för detta kan kommunen efter gottfinnande öka det statsbidrag till driften av ålderdomshemmet, som det kommunala bostadstillägget innebär. När det gäller anordnande eller om- och tillbyggnad av ålderdomshem äger kommun erhålla visst statsbidrag, men i fråga om detta — och motsvarande gäller andra statsbidrag till kommunal verksamhet — äger kommunen icke själv bestämma storleken av statsbidraget. I detta fall är statsbidraget på visst sätt avvägt efter en beräknad medelkostnad per vårdplats.

De stora skiljaktigheterna i fråga om beräkningen av folkpensionärernas bostadskostnader på ålderdomshem har ansetts nödvändigöra vissa regler för skapande av större enhetlighet och för förhindrande av alltför hög uppskattning av denna kostnad. Med hänsyn härtill har pensionsstyrelsen i meddelande till pensionsnämnderna förklarat, att styrelsen i princip inte kunde godkänna att bostadstillägget i förevarande fall beräknades efter en högre kostnad för bostad med värme än 500 kronor om året. Skillnad skulle därvid inte göras mellan om pensionären hade eget rum eller delade rum med

en eller med flera andra personer; eljest skulle ändringar i detta förhållande, något som skedde tid efter annan, kunna föranleda täta omregleringar av bostadstillägget. I kommuner, där bostadstillägget anknutits till bostadskostnaden, har pensionsstyrelsens anvisning som regel följts, men i några fall har pensionsstyrelsen funnit sig böra nedsätta bostadstillägget i enlighet med vad nyss sagts. I de fall där besvär anförts och avgjorts av Kungl. Maj:t har pensionsstyrelsens beslut fastställts. Det är att märka, att dessa beslut icke inneburit ett frångående av bestämmelserna i de kommunala grunderna för bostadstillägget i fråga utan blott gällt en ändrad uppskattning av vederbörandes bostadskostnad, som ju ej direkt fixerats i grunderna.

I ett antal kommuner har emellertid bostadstillägget till ålderdomshemspensionärer bestämts till visst belopp i de kommunala grunderna, under det att tillägget för andra tilläggsberättigade är anknutet till bostadskostnaden. I vissa fall har därvid det angivna beloppet bestämts med utgångspunkt från en högre bostadskostnad på ålderdomshemmet än förut angivits. Det synes tveksamt, om en nedsättning av bostadstillägget här kan göras på samma sätt som skett i de förut berörda fallen, eftersom beloppet fixerats i de av kommunen antagna grunderna och dessa ej torde kunna frångås vid beräkningen av bostadstillägget annat än om och i den mån de innehåller bestämmelser avvikande från lagens absoluta regler, något som det ju här ej är fråga om. En tillämpning av pensionsstyrelsens begränsningsregel i förevarande fall synes förutsätta en ändring i folkpensioneringslagen på denna punkt.

Av vad jag förut anfört torde framgå, att det ej kan anses tillfredsställande om det i fråga om bostadstilläggen till de på ålderdomshem intagna saknas möjlighet för staten att ingripa återhållande. Genom den begränsningsregel som pensionsstyrelsen tillämpat har det varit möjligt att göra en önskvärd reglering i flertalet fall, en reglering som kan sägas i viss mån vara analog med den som gäller i fråga om statsbidraget till anordnande av ålderdomshem, i det att den anknyter till en beräknad medelkostnad per pensionär på ålderdomshem. Beloppet 500 kronor, som måhända i vissa fall kan anses vara i underkant för en pensionär på enkelrum, måste å andra sidan även ses mot bakgrund av att det är vanligt att både tre och fyra inackorderas i samma rum på ålderdomshemmen, i vilket fall »hyran» för detta rum skulle beräknas till 1 500 resp. 2 000 kronor. En differentiering efter rumsbeläggningen kan av skäl som angivits i det föregående icke lämpligen göras.

Den sålunda uppställda begränsningsregeln sörjer enligt min mening för en rimlig avvägning mellan statens och kommunernas intressen i förevarande fall. För undanröjande av de hinder som enligt vad förut sagts torde föreligga mot en tillämpning av regeln i vissa fall förordar jag, att i folkpensioneringslagen göres härför påkallad ändring. Lämpligast synes vara, att till 7 § andra stycket fogas en bestämmelse av innebörd att för pensionsberättigad, som är bosatt i ålderdomshem eller därmed likställt hem,

ej må, därest Konungen så förordnat, utgå högre kommunalt bostadstillägg än som följer av de föreskrifter som därvid meddelas av Konungen. Uttrycket ålderdomshem och därmed likställt hem bör härvid ges samma innebörd som det f. n. har i fattigvårdslagstiftningen.

Begränsningsregeln bör sålunda enligt min mening lämpligen icke intagas i lagen utan i särskild författning. Regeln torde böra utformas så, att kommunalt bostadstillägg till den som är bosatt i nyss angivet hem ej må, i vad bostadstillägget är avsett att bereda täckning för vederbörandes bostads- och bränslekostnader, överstiga angivet belopp. Detta gränobelopp torde i nuvarande läge böra fastställas till 500 kronor om året. Möjlighet till viss dispens från regeln synes böra finnas, exempelvis för fall då pensions-tagaren jämlikt övergångsbestämmelse vid de kommunala bostadstilläggens tillkomst äger uppbära kommunalt bostadstillägg till belopp motsvarande tidigare statligt bostadstillägg å mer än 500 kronor. Beloppet för sistnämnda tillägg kunde nämligen i vissa fall uppgå till 600 kronor.

I anslutning till vad sålunda anförts har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag angående ändring i dels lagen om folkpensionering och dels lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn. Beträffande dessa förslag torde här endast böra anmärkas följande utöver vad tidigare anförts.

Vad angår förslaget till lag angående ändring i folkpensionseringslagen har i 3 § 4 mom. införts den nu förordade dispensregeln i fråga om kravet på minst fem års äktenskap för rätt till änkepension, i samband varmed i momentet gjorts vissa andra ändringar av formell natur. Motsvarande dispensregel har såvitt angår hustrutillägget införts i 5 §. I 4 och 5 §§ har införts de höjda beloppen för ålderspension, invalidpension, sjukbidrag och hustrutillägg.

De ändringar som berör indexregleringen har införts i 6 § 2 och 3 mom. Med anledning av att pensionspristalets beräkning föreslås anknuten till den nya konsumentprisindexen i stället för den tidigare levnadskostnadsindexen har i enlighet med socialstyrelsens förslag uttrycket »de allmänna levnadskostnaderna» utbytt mot »det allmänna prisläget».

I 7 § återfinnes den förut berörda bestämmelsen om bemyndigande för Kungl. Maj:t att föreskriva viss maximering av kommunalt bostadstillägg till pensionsberättigad på ålderdomshem eller därmed likställt hem.

I 9 § återfinnes en bestämmelse om viss dispens från inkomstprövningsreglerna i det fallet, då gift pensionsberättigad, vars make ej åtnjuter folkpension, före 60 års ålder blivit helt oförmögen till arbete men ej är berättigad till blind- eller vårdtillägg. När särskilda skäl föranleder därtill må nämligen, även om enligt reglerna för inkomstprövningen ingen eller lägre tilläggs pension skulle utgå, sådan pension tillerkännas vederbörande med högst 400 kronor om året. Därvid erhåller denne, utöver grundpensionen å 200 kronor, även standardförhöjning och indextillägg med fullt belopp ($400 + 8 \times 50 =$) 800 kronor, enär dessa förmåner enligt nyssnämnda regler minskas först sedan tilläggs pensionen fallit bort. Den som får tilläggs pen-

sion med det högsta beloppet 400 kronor erhåller sålunda sammanlagt $(200 + 400 + 800 =)$ 1 400 kronor om året. Inräknandet av standardförhöjningen och flertalet indextillägg i tilläggs pensionen bör föranleda, att det i 9 § stadgade beloppet 400 kronor höjes till 1 100 kronor, för att den i 9 § givna dispensregeln skall framdeles ge samma resultat som hittills eller $(200 + 1\,100 + 2 \times 50 =)$ 1 400 kronor. Härav påkallad ändring har föreslagits i 9 §.

I 18 § har det s. k. fickpenningbeloppet höjts. Det må anmärkas, att hänvisningarna i detta moment till nuvarande fattigvårdslagstiftning ej kan i detta sammanhang anpassas till det förslag till ny socialhjälpslag, som jag avser att framlägga, enär denna lag ej torde kunna sättas i kraft förrän vid senare tidpunkt än förevarande lagändring.

Ändringen i 7 § föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1955, under det att övriga ändringar avses träda i kraft den 1 januari 1956. Pensionspristalet skulle sålunda komma att fastställas enligt de nya reglerna första gången i januari 1956 att tillämpas under nästföljande månad. Till dess måste pensionspristalet bestämmas med tillämpning av nuvarande bestämmelser, vilket förutsätter att levnadskostnadsindex beräknas även för månaderna mars, juni och september innevarande år. Det på grundval av sistnämnda månads indextal beräknade pensionspristalet, som fastställes i oktober, skall därvid gälla under tiden november 1955—januari 1956. Med anledning av vad nu sagts har jag för avsikt att i annat sammanhang denna dag föreslå Kungl. Maj:t att förordna, att levnadskostnadsindex skall beräknas för månaderna mars, juni och september 1955.

Vid reformens ikraftträdande utgående änkepensioner och hustrutillägg bör uppräknas av pensionsstyrelsen utan särskild ansökning. Föreskrift härom har upptagits i övergångsbestämmelserna.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om bidrag till änkor och änklingar med barn upptager en ändring avseende höjningen av åldersgränsen för barnet. Däremot erfordras ingen ändring med anledning av den föreslagna höjningen av bidraget, eftersom lagen i fråga om beloppet blott hänvisar till vad i folkpensioneringslagen stadgas om änkepension. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 1956.

Jag övergår här efter till att beräkna medelbehovet för nästa budgetår under förslagsanslagen till Bidrag till folkpensioner m. m. och till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m.

För innevarande budgetår har anvisats under rubriken Bidrag till folkpensioner m. m. ett förslagsanslag av 1 085 milj. kronor och under rubriken Indextillägg å folkpensioner ett förslagsanslag av 243 milj. kronor. Dessa båda anslag har, med hänsyn till den nu föreslagna inräkningen av flertalet indextillägg i folkpensionernas grundbelopp, i årets statsverksproposition (Vht p. 93) sammanförts under ett anslag under rubriken Bidrag till folkpensioner m. m.

Enligt pensionsstyrelsens beräkningar torde de totala kostnaderna under budgetåret 1955/56 komma att, med tillämpning av nu gällande bestämmelser, uppgå till 1 278 milj. kronor för folkpensionerna fränsett indextillägg, av vilket belopp 1 086 milj. kronor kunde beräknas belöpa på staten. För indextilläggen beräknades totalkostnaderna till 305,7 milj. kronor, varav 280,7 milj. kronor beräknas falla på staten. Därvid har förutsatts, att pensionspristalet förblir mellan 135 och 145, motsvarande mellan 103 och 109 enligt den nu föreslagna ändrade skalan. Under det gemensamma anslaget för nästa budgetår har preliminärt upptagits ett avrundat belopp av 1 365 milj. kronor. Anslagsökningen i förhållande till de för innevarande budgetår anvisade anslagen föranledes huvudsakligen av att under detta budgetår tillkommit ett indextillägg utöver det antal för vilket anslag beräknats.

Den av mig förordade höjningen av änkepensioner och hustrutillägg kan beräknas medföra en årlig kostnadsökning av ca 13 milj. kronor eller, eftersom reformen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1956, en ökning med ca 6,5 milj. kronor för nästa budgetår. Kommunernas bidragsandel i fråga om dessa förmåner kan uppskattas till 44,5 procent, varför det kan beräknas att ca 2,9 milj. kronor kommer att belöpa på kommunerna och ca 3,6 milj. kronor på staten. De föreslagna ändringarna i övrigt i fråga om folkpensionernas grundbelopp och indexregleringen medför ingen kostnadsökning.

Den 11 februari 1955 anmälde jag i statsrådet fråga om viss samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och folkpensioneringen m. m., varvid förordnades att lagrådets utlåtande skulle inhämtas över bl. a. ett förslag till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring. Den berörda frågan avsåg bl. a. förhindrande av å ena sidan uppkomsten av luckor i det skydd som den allmänna sjukförsäkringen och folkpensioneringen erbjuder och å andra sidan dubbelersättningar därifrån. Därvid förordade jag i fråga om sjukförsäkringen bl. a. viss förlängning av sjukhjälpstiden för förvärvsarbetande personer, som åtnjuter invalidpension, sjukbidrag, änkepension eller hustrutillägg. Vad åter angår folkpensioneringen förordade jag bl. a., att sjukhjälp från allmän sjukkassa ej skulle räknas som inkomst vid folkpensioneringens inkomstprövning ävensom att vid retroaktiv utbetalning av folkpensionsförmåner som nyss sagts skulle göras visst avdrag å folkpensionsbeloppet för sjukpenning och barntillägg från allmän sjukkassa, varvid det avdragna beloppet skulle utbetalas till sjukkassan. Kostnaderna för denna reform, som avsågs träda i kraft den 1 januari 1956, är vanskliga att beräkna men för folkpensioneringens del kan reformen antagas verka i såväl utgiftshöjande som utgiftsminskande riktning. Nämnda förslag torde sålunda ej behöva påverka nu ifrågavarande anslag.

Jag har för avsikt att inom kort föreslå Kungl. Maj:t att förelägga årets riksdag förslag om uppräknig av vissa äldre yrkesskadelivräntor. I detta sammanhang må nämnas, att denna uppräknig kan antagas medföra viss minskning av folkpensionsförmåner till sådana livräntetagare, men storleken av kostnadsminskningen till följd härav synes svår att beräkna.

Med hänsyn till den ringa storleken av den för höjningen av änkepensioner och hustrutillägg beräknade kostnadsökningen jämfört med hela anslagsbeloppet och då folkpensionskostnaderna synes komma att påverkas i minskande riktning genom nyssnämnda förslag om uppräknig av äldre yrkesskadelivräntor, förordar jag att förslagsanslaget till Bidrag till folkpensioner m. m. för nästa budgetår uppföres med det preliminärt beräknade beloppet 1 365 milj. kronor.

Vad åter angår förslagsanslaget till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. är detta för innevarande budgetår uppfört med 12,1 milj. kronor. Under detta anslag anvisas medel för såväl särskilda barnbidrag som änke- och änklingsbidrag.

Enligt pensionsstyrelsens beräkningar torde totalkostnaderna under budgetåret 1955/56 komma att, med tillämpning av nuvarande bestämmelser, uppgå till 16 milj. kronor för de särskilda barnbidragen och 4,3 milj. kronor för änke- och änklingsbidragen, av vilka kostnader (6,8 + 1,9) 8,7 milj. kronor kunde beräknas belöpa på kommunerna och (9,2 + 2,4) 11,6 milj. kronor på staten.

Den nu föreslagna höjningen av änke- och änklingsbidragen torde medföra en merkostnad av 1 milj. kronor om året samt den höjda åldersgränsen för barnet en kostnad av 1,4 milj. kronor för år, varav 0,2 milj. kronor kan beräknas avse kommunala bostadstillägg. Eftersom reformen avses träda i kraft den 1 januari 1956, torde hälften av nämnda belopp falla på nästa budgetår. Vid beräkningen har gjorts samma antagande i fråga om pensionspristålet som nyss i fråga om folkpensionsanslaget. Kommunernas bidragsandel kan beräknas till 55 procent i fråga om bostadstilläggen och till 40 procent för änke- och änklingsbidragen i övrigt. Av kostnaderna för nästa budgetår torde alltså 0,7 milj. kronor belöpa på staten och 0,5 milj. kronor på kommunerna.

De nyss berörda förslagen om samordning mellan den allmänna sjukförsäkringen och folkpensioneringen samt om uppräknig av vissa äldre yrkesskadelivräntor berör även de under förevarande anslag hörande förmånerna men torde i kostnadshänseende komma att motväga varandra när det gäller detta anslag, varför de ej synes böra föranleda någon ändring av anslagsberäkningen.

Jag föreslår sålunda, att till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. äskas ett förslagsanslag av (11,6 + 0,7) 12,3 milj. kronor för nästa budgetår.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen

att antaga inom socialdepartementet upprättade förslag till dels lag angående ändring i lagen den 29 juni 1946 (nr 431) om folkpensionering, dels ock lag angående ändring i lagen den 26 juli 1947 (nr 531) om bidrag till änkor och änklingar med barn,

samt att för budgetåret 1955/56 under femte huvudtiteln anvisa dels till Bidrag till folkpensioner m. m. ett förslagsanslag av 1 365 000 000 kronor och dels till Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn m. m. ett förslagsanslag av 12 300 000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olof Särnmark
